

GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Behandling av män som brukar våld mot
kvinnor i nära relationer

- En kvalitativ studie utifrån behandlarnas perspektiv

Institutionen för socialt arbete

Socionomprogrammet termin 6 HT-2010

Vetenskapligt arbete 15 hp.

Författare: Sara Rangnäs Dampegård och Anna Johansson

Handledare: Barbro Lennéer-Axelsson

Abstract

Titel: Behandling av män som brukar våld mot kvinnor i nära relationer

– En kvalitativ studie utifrån behandlarnas perspektiv.

Författare: Sara Rangnäs Dampegård och Anna Johansson

Handledare: Barbro Lennéer-Axelson

Distribution: Göteborgs Universitet, Institutionen för Socialt Arbete.

Nyckelord: mäns våld mot kvinnor i nära relation, behandlingsmetoder, IDAP, ATV.

Syfte: Vårt syfte med studien har varit att studera olika behandlingsmetoder för män i olika sociala verksamheter i Göteborg. Dessa verksamheter använder sig av behandlingsprogrammen ATV, Alternativ til vold, och IDAP, Integrated Domestic Abuse Programme, för att motverka mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

Frågeställningar: - Vad har behandlarna för förklaringsmodeller till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer?

- Hur beskrivs och hur påverkar de aktuella behandlingsmetoderna männen utifrån behandlarnas perspektiv?

- Vad anser behandlarna att det finns för möjligheter respektive svårigheter med behandlingen?

Teori anknytning: Resultatet har analyserats med hjälp av följande teorier; den ekologiska förklaringsmodellen, anknytningsteori, social inlärningsteori, generell systemteori, kommunikationsteori och teori om genus-/maktrelationer.

Metod: Vi har använt oss av en kvalitativ metod och genomförde intervjuer med hjälp utav en halvstrukturerad intervjuguide. Metoden anser vi är bäst lämpad för vår studie då den hjälper oss att fånga upp informanternas, det vill säga behandlarnas erfarenheter och kunskaper kring syftet med vår studie.

Resultat: Samtliga informanter utgår från den ekologiska förklaringsmodellen, det vill säga att de ser orsaker till våldet utifrån olika nivåer alltifrån strukturer på samhälls- och genusnivå till förklaringar som har med faktorer under uppväxten att göra. Dock märkte vi att det senare, det vill säga det psykodynamiska perspektivet var dominerande. Det framkom också att Frivårdens program har tagit ett avsteg från vissa förklaringsmodeller som informanterna däremot ansåg vara betydelsefulla.

Alla verksamheter använde sig mestadels av gruppbehandling som arbetsmetod. Denna gruppmetod bidrog till att männen som deltar i behandlingen både kan spegla sig, konfrontera varandra och stötta varandra på ett annat sätt än vad behandlarna själva kunde göra för att de skulle få insikter och bli mer ansvarstagande för sitt våld. Informanterna från Frivården betonade även vikten av ett bra samarbete mellan programledarna speciellt då en av dem kunde vara en kvinna. Behandlarna framhövde också vikten av positiv feedback mellan gruppdeltagarna och mellan gruppledare och gruppdeltagare. Samtliga verksamheter använde sig av manualer i sin metod och i dessa ingår olika teman. En tydlig skillnad mellan de två olika metoderna var att IDAP upplevdes enligt informanterna som inte helt anpassad till svenska förhållanden. Behandlarna upplevde även att för kort tid var avsatt för en del teman. Behandlingen bidrar enligt informanterna till att männen reflekterar mer över sig själva samt får en insikt i deras problematik. När det talas om motivation finns denna från början hos männen till en viss del men ökas successivt under behandlingens gång.

Förord

Vårt varma TACK vill vi främst framföra till våra informanter på Kriscentrum för män, Utväg och Kriminalvårdens Frivård i Göteborg som trots tidsbrist avsatte tid för att medverka i vår studie. Tack för att Ni så generöst delade med Er av Era erfarenheter och kunskaper till oss, utan Er hade vi aldrig kunnat genomföra denna uppsats. Vi vill också tacka för den hjälpsamhet som Ni visat genom att ge oss vägledning till var vi kan finna ytterligare kunskap inom området samt för att Ni svarade på våra mejl då vi hade ytterligare frågor.

Vi vill dessutom ge ett stort TACK till vår kunniga och otroligt engagerade handledare Barbro Lennéer-Axelson som har hjälpt oss mycket i utformningen av uppsatsen. Tack även för att du alltid var tillgänglig och svarat på frågor via mejl både vardag och helg, både dag som kväll. Även för att du har stöttat oss i vårt samarbete och upplägg under skrivandets gång. Tack vare dig har vi lärt oss hur en forskningsprocess går till men du har även gett oss en ovärderlig kunskap om vårt valda ämne.

Vi vill också frambringa ett Tack till våra familjer och till våra närmsta vänner som kommit med uppmuntrade ord samt bidragit med synpunkter.

Sist men inte minst vill vi ge varandra ett STORT tack för all den uppmuntran och stöttning vi gett varandra under uppsatsens upp- och nergångar!

Anna Johansson & Sara Rangnäs Dampegård, Göteborg 2010

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Förförståelse	3
1.4 Avgränsningar	4
1.5 Olika typer av mansvåld	4
1.6 Beskrivning av de olika verksamheterna	4
1.6.1 Kriscentrum för män i Göteborg.....	4
1.6.2 Utväg, Göteborg	5
1.6.3 Kriminalvården/Frivården, Göteborg	5
1.7 De två olika programmen/metoderna inom verksamheterna.....	5
1.7.1 ATV.....	5
1.7.2 IDAP	6
2. Teoretiska perspektiv	7
2.1 Den ekologiska förklaringsmodellen	7
2.2 Anknytningsteori.....	7
2.3 Social inlärningsteori	8
2.4 Generell Systemteori.....	9
2.5 Kommunikationsteori	11
2.6 Teori om genus-/maktrelationer.....	11
3. Tidigare forskning	12
3.1 Svensk utvärdering av Socialstyrelsen: Behandling av män som utövar våld i nära relationer	12
3.2 Group therapy intervention for male batterers: A microethnographic study	13
3.3 En utvärdering av ett amerikanskt antivålds - projekt	13
4. Metod.....	14
4.1 Litteratursökning	14
4.2 Val av metod.....	14
4.3 Kvalitativ intervju som metod	15

4.4 Intervjuguiden.....	16
4.5 Genomförande av intervjuer	17
4.6 Urval	19
4.7 Bearbetning av data och analys	19
4.8 Redovisning av materialet.....	20
4.9 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	21
4.10 Etiska överväganden.....	22
5. Resultat och analys	24
5.1 Förklaringsmodeller till mäns våld mot kvinnor	24
5.1.1 Sammanfattande analys	25
5.2 Gruppbehandling	27
5.2.1 Möjligheter med gruppbehandling.....	27
5.2.2 Svårigheter med gruppbehandling.....	28
5.2.3 Sammanfattande analys	29
5.3 Behandlarrollen och behandlarnas bemötande.....	30
5.3.1 Sammanfattande analys	31
5.4 Fördelar och nackdelar med manualer.....	33
5.4.1 Fördelar och nackdelar med olika teman	34
5.4.2 Sammanfattande analys	35
5.5 Skapande av insikt, motivation och förändring.....	37
5.5.1 Sammanfattande analys	38
6. Sammanfattande slutdiskussion	40
6.1 Kritik av våra valda teoretiska perspektiv	42
6.2 Avslutande diskussion	43
6.3 Förslag till framtida forskning	44
7. Referenslista.....	45
8. Bilagor.....	49
8.1 Bilaga 1. Intervjuguiden.....	49
8.2 Bilaga 2. Informationsbrevet.....	53

1. Inledning

När vi stod inför ämnesval till vår uppsats kom vi båda ganska omgående fram till att vi ville studera mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Vi upplevde att man fokuserar mycket på kvinnan när man talar om våld i nära relationer. Efter att ha diskuterat olika infallsvinklar med vår handledare bestämde vi oss för att göra en studie utifrån männens perspektiv. Vårt syfte är att få ökad kunskap om behandlingsmetoder som används för att få männen att upphöra med sitt våld.

Mäns våld och hot mot kvinnor är ett allvarligt och kostsamt samhällsproblem i Sverige idag. Den vanligaste platsen där våldet sker är i hemmet, vilket gör att kvinnomisshandel inte är lika synligt som många andra former av våldsbrott. Psykologen och forskaren Mona Eliasson (2000) menar att mäns våld mot kvinnor i nära relationer skiljer sig på många sätt än från våldet som sker i samhället som till exempel bland unga män. Författaren menar att förövaren ofta är en närstående person till den våldsutsatta kvinnan och de har eller har haft en relation tillsammans. Mannen är en person som kvinnan litar på, känner kärlek till och har en intim och känslomässig relation till samtidigt som han utövar våld mot henne. Det handlar om ett systematiskt förtryck som mannen använder mot kvinnan och det växlas mellan värme, omsorg och tröst (Eliasson, 2000).

Enligt Brå (Brottsförebyggande rådet) och deras rapport "Våld mot kvinnor i nära relationer" ökar anmälningar om våld mot kvinnor men det finns fortfarande ett stort mörkertal. Antal anmälningar från kvinnor som upplevt våld i nära relation har ökat med 34 % de senaste tio åren. Angående partnervåld uppskattar BRÅ (2009) att endast 20-25% av den misshandel som sker kommer till polisen för kännedom. Enligt rapporten beror troligen ökningen på att kvinnor i dag i högre grad än tidigare anmäler misshandel som de utsatts för men också för att det faktiska våldet har ökat (www.bra.se, 101020). År 2007 visade det sig att i 73 % av de fall som anmäldes var kvinnan bekant med den misstänkte gärningsmannen. Enligt Brå (2002) så tror man att man kan minska våldet genom att få mer kunskap om vad orsakerna är till varför män utövar våld, hotar och trakasserar kvinnor i nära våldsrelationer (www.bra.se, 101020).

Den norske våldsforskaren Per Isdal (2008) menar att allt beteende kan förklaras och blir mer förståeligt om man ser detta i relation till en individs livshistoria, alltså den kulturella ram man lever inom och situationen man är i just då. En människas handlande kan också förstås som ett sätt att klara av villkor, situationer eller känslor. Även om individens lösning inte fungerar tenderar människor att upprepa sina försök att lösa problemen på. Enligt Isdal är empatin den viktigaste spärren man har mot våld och även att kunna kontrollera sin egen ilska. Om man har denna kontroll innebär det också att man kan styra sina känslor på sådant sätt att till exempel aggression kan uttryckas vid exempelvis en mer lämpligare situation eller på ett bättre sätt genom exempelvis verbal kommunikation (Isdal, 2008).

Eliasson (2000) skriver om ett vanligt konstaterande, nämligen att det inte finns något att göra åt mäns våldsamheter. Våldet kommer att bestå i relationen. Denna myt skapar en känsla av maktlöshet och hopplöshet hos alla berörda parter, även för behandlarna. Författarens erfarenhet är att de flesta våldsamma män tenderar att upphöra med sitt våld om det kommer till insikt med sitt problem och får hjälp med att bearbeta den problematiken som utgör en grund för våldet.

1.1 Bakgrund

Kvinnomisshandel har uppmärksammats som ett socialt och psykologiskt problem väldigt sent i både Sverige och andra länder. Först 1965 kom förbud mot våldtäkt inom äktenskapet (www.brottsoffermyndigheten.se, 101021). 1982 blev det en lagändring som innebar att kvinnomisshandel på enskild plats faller under allmänt åtal. Om det inte handlade om en grov misshandel eller inte hade utförts på allmän plats krävdes det innan dess att offret själv anmälde händelsen. Ändringen i lagen påverkar främst misshandel i nära relationer och även andra närstående, då detta våld för det mesta sker i hemmet. Genom att låta denna typ av övergrepp mot kvinnor (och andra) falla under den allmänna åtalsplikten, markerar man att det inte handlar om en privat angelägenhet mellan de inblandade personerna (www.brottsoffermyndigheten.se, 101021). År 1988 kom lagen om besöksförbud. Lagen syftar till att ge ett bättre skydd för dem som förföljs och trakasseras. Den var framförallt tänkt till bättre skydd för kvinnor som utsätts för våld och andra övergrepp i nära relation. Den utgör ett led i strävandena för att förbättra skyddet för framförallt kvinnor som utsätts för misshandel och andra övergrepp. Genom besöksförbud förbjuds en person att besöka eller på annat sätt kontakta den person som besöksförbudet gäller emot. År 1993 höjdes straffskalorna för vissa sexualbrott. Ändringarna berörde sådana vålds- och sexualbrott som främst drabbar kvinnor (www.brottsoffermyndigheten.se, 101021). 1998 kom en ny bestämmelse med brottsrubriceringen grov kvinnofridskränkning. Lagen fokuserade på systematiska kränkningar mot en kvinna som har haft eller har en nära relation med mannen. Mannens syfte med kränkningarna ska vara att kraftigt skada hennes självkänsla. Kränkningarna innebär även olaga hot, misshandel, ofredande och hemfridsbrott (Olby, 2006).

Enligt Socialstyrelsen (2010) utformades de första behandlingsprogrammen för män som utövar våld i nära relationer i USA i slutet av 1970-talet. EMERGE är ett program som etablerades i Boston 1977. Efter det kom AMEND i Denver och RAVEN i St. Louis. Behandlingsprogrammet IDAP kom strax därefter och hade ett stort genomslag världen över. Det utvecklades i Duluth (Minnesota) och det finns idag över 2500 olika program för våld i nära relationer. KBT-principer är metoden som genomsyrar de flesta program, men det finns också det som bygger på en psykodynamisk modell (www.socialstyrelsen.se, 101026). Socialstyrelsen har under cirka tio år arbetat med ett antal regeringsuppdrag gällande våld i nära relationer. På senare år har man uppmärksammat våldet mer och det har i sin tur bidragit till fler verksamheter och stödinsatser för denna målgrupp. I Sverige har det varit en kontroversiell fråga att man satsar pengar på männen i form av behandling när det är kvinnorna som har fallit offer för deras våld. Man har då ansett att man har tagit resurser från kvinnor och barn som behöver insatserna. Nu har denna syn till en större del ändrats och man ser att behovet av mäns behandling behövs för att arbeta med problemet (www.socialstyrelsen.se, 101026). Det finns ett antal internationella utvärderingar av verksamheter för män som utövar våld i nära relation, alla har skiftande resultat. WHO:s sammanställning visar att behandlingen har "blygsamma effekter" och i vissa fall ingen effekt alls. Den mest omtalade och omfattande utvärderingen hittills har gjorts av forskaren Gondolf och det visade att två tredjedelar av dem som fullföljde programmen blev mindre benägna att utföra fysiskt våld mot sin partner. Även det psykiska våldet minskade till viss del. I Sverige började man i slutet av 1970-talet att uppmärksamma mäns våld mot kvinnor som ett folkhälsoproblem. Innan dess ansågs det vara något som tillhörde privatlivet och det pratades man inte om. Den vanligaste förklaringsmodellen man hade då var att misshandeln berodde på alkohol eller att kvinnan hade provocerat fram våldet hos mannen och fick då skylla sig själv (Lennéer-Axelsson, 1989).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syfte

Vårt syfte med studien är att studera olika behandlingsmetoder för män i olika sociala verksamheter i Göteborg vilka använder sig utav programmen ATV och IDAP för att motverka männens våld mot kvinnor i nära relationer.

Frågeställningar

1. Vad har behandlarna för förklaringsmodeller till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer?
2. Hur beskrivs och hur påverkar de aktuella behandlingsmetoderna männen utifrån behandlarnas perspektiv?
3. Vad anser behandlarna att det finns för möjligheter respektive svårigheter med behandlingen?

1.3 Förförståelse

Holme och Solvang (1997) hävdar att förförståelsen är forskarnas sätt att se på verkligheten. Även om det sker på ett medvetet eller omedvetet plan så kommer det att avspeglas i vad vi väljer att undersöka och skriva om. Vi anser att det är viktigt att lyfta fram förförståelsen då vi inte helt kan veta vilken påverkan den har. Vi kan inte bortse från våra åsikter och tidigare erfarenheter vilket är en del av vår personlighet. Manson (2006) menar att förförståelsen är viktig för människans livsvärld då denna många gånger handlar om en gemensam förförståelse av olika företeelser på ett omedvetet plan. Men genom att skapa en medvetenhet om vår förförståelse tror vi att vi kommer ha en mer objektivsyn under utformandet av vår uppsats.

När vi diskuterade kring vår förförståelse kring mäns våld mot kvinnor i nära relationer kom vi fram till att vi främst har fått det genom media. Vi har båda läst skönlitterära böcker som exempelvis böckerna *Gömda* och även biografier som till exempel Magdalena Graafs bok *Det ska bli ett sant nöje att döda dig*. Vi har även sett filmer som gett en stark bild av kvinnors utsatthet av mäns våld i nära relationer. Tv och tidningar tar ofta upp detta ämne vilket vi ibland har lagt våra öron och ögon på.

Anna har läst kursen "Utagerande och utsatta män och deras livssituation", en valbar kurs på socionomprogrammet. Under kursens gång fick Anna lära sig teorier inom köns- och mansforskningen för att sedan kunna analysera och tolka både konstruktiva och problematiska relationer och maktförhållanden inom och mellan könen. Den här kunskapen ser Anna som mycket positiv att ha under studierna.

Saras förförståelse grundar sig i hennes praktik. Hon praktiserade på rättspsykiatri och kom där i kontakt med många män som skadat sina kvinnor på ett eller annat sätt. Där lärde hon sig att se människan bakom brottet och diagnosen. Detta kan ha bidragit till att Sara ville utgå ifrån männens våld mot kvinnor i nära relationer eftersom hon anser att det inte bara är den utsatta kvinnan som är offret utan även hennes förövare.

Vårt intresse för mäns våld mot kvinnor i nära relationer har även utformats under tiden vi har läst på socionomprogrammet. Utbildningen präglas av genus, makt och jämställdhetsfrågor och vi båda har ett starkt intresse kring detta.

1.4 Avgränsningar

Inom ramen för denna uppsats ligger fokus på att beskriva tre olika verksamheter i Göteborg och behandlarnas erfarenheter av behandling av män som utövar våld mot kvinnor i nära relationer. Avgränsning vi gjort gällande valet av män som är föremål för behandling är dels att vi inte kommer att inkludera partnervåld i homosexuella relationer. Vi har också valt att inte inkludera partnervåld som förekommer där en kvinna utövar våld mot en man och vi har även avgränsat våldtäkter. Att vi valt denna avgränsning betyder inte att det inte förekommer våld i dessa konstellationer och inte heller menar vi att det våldet är mindre viktigt att belysa. För oss handlar valet av ett heterosexuellt partnervåld i nära relationer om att våldet här är så överrepresenterat därför tycker vi att det var viktigt att undersöka vad männen har för alternativ till förändring. På detta sätt menar vi att vi kan bidra samhället med ny kunskap som förhoppningsvis i framtiden kan leda till en minskning av partnervåld i heterosexuella relationer.

1.5 Olika typer av mansvåld

Eliasson (2000) definierar våldet som psykiskt, fysiskt och sexuellt våld utfört av en man som kvinnan har eller har haft en nära relation med.

Fysiskt våld mot kvinnor omfattar bland annat misshandel i form av slag, örfilar, sparkar, strypgrepp, kraftiga omkullknuffningar och även med föremål som vapen.

Sexuellt våld innefattar påtvingat sexuellt umgänge, sexuella handlingar mot sin vilja, förnedrande sexlekar och våldtäkt (Eliasson, 2000).

Det *psykiska våldet* består bland annat av hot om fysiskt och/eller även sexuellt våld, hotad till livet, kränkningar, kontrollerande beteenden, hot mot andra personer som är viktiga för kvinnan som exempelvis barnen, kvinnans närstående eller betydelsefulla föremål (Eliasson, 2000).

Kastling (2010) menar att det finns ytterligare former av våld mot kvinnan som män utövar nämligen följande:

Latent våld innebär att våldet är närvarande alltid vilket uttrycker sig i att mannen hotar med kroppshållning, rörelsemönster, ord, tystnad etcetera. För att mannen ska kunna utöva latent våld har det ofta skett en våldsgärning mot kvinnan tidigare som gjort kvinnan rädd. Det latent våldet är för kvinnan som att gå på ett minfält. Man vet aldrig när det exploderar. *Materiellt våld* innebär att mannen slår sönder saker, gör hål i dörrar, klipper sönder hennes kläder och fotografier eller på något annat sätt förstöra saker som betyder mycket för kvinnan emotionellt (Kastling, 2010).

Ekonomiskt våld går ut på att mannen har hand om ekonomin där han tar hand om kvinnans inkomst och barnbidrag. Mannen fattar även alla ekonomiska beslut i familjen. Kvinnan tvingas redovisa varje krona och får böna och be mannen om pengar. Det kan även handla om att han inte tillåter kvinnan att arbeta och får hon ett arbete så ser han till att hon blir uppsagd (Kastling, 2010).

1.6 Beskrivning av de olika verksamheterna

1.6.1 Kriscentrum för män i Göteborg

Göteborgs Kriscentrum för män startade redan 1986 som det första Kriscentrumet för män i Europa. Förebilder var bland annat Emerge programmet som kom från USA. Verksamheten fick snabbt ett positivt mottagande och under första året hade 237 män besökt mottagningen personligen för att få stöd och hjälp (Lennéer-Axelson, 1989). De män som söker sig till mottagningen kan till exempel ha svårigheter i

samband med en separation eller skilsmässa, svårt att kontrollera sina känslor eller problem med att hantera aggressivitet, hot och våld. Ungefär hälften av de män som tar kontakt med mottagningen söker för att de befinner sig i en separation med sin partner. Cirka en tredje del söker för att de har misshandlat, hotat eller på något annat sätt brukat våld mot sin partner eller någon annan närstående. Män som söker sig till mottagningen är från alla samhällsklasser och ålderskategorier. Man kan komma dit anonymt och kontakten är frivillig. (www.rikskriscentraforman.se, 101014).

1.6.2 Utväg, Göteborg

Utväg är en myndighetssamverkan mellan socialtjänsten, hälso- och sjukvården, polisen, åklagarmyndigheten och kriminalvården. På Utväg samverkar man för att på bästa sätt kunna hjälpa alla berörda parter som drabbas av våldet, vilka kan vara både kvinnan, mannen och eventuella barn. Männerna träffar här andra män med liknande erfarenheter och lär sig då att hantera och sätta gränser för sin ilska och aggressivitet. De samtalar kring ansvar, makt och vanmakt samt får stöd i sin föräldraroll (www.valdinararelationer.se, 101116).

1.6.3 Kriminalvården/Frivården, Göteborg

Frivården går under kriminalvården och tillhör rättsväsendet. De har i uppgift att tillgodose de kriminalpolitiska målen och ska genom tillsyn, förmedling av stöd och hjälp verka för att den dömda inte ska återfalla i brott. Kriminalvårdens verksamheter bedrivs via häktet, kriminalvårdsanstalter, inom frivården och inom transporttjänst. Frivården anses som den största delen inom kriminalvården. Under tiden klienten är dömd för sitt brott ska denne komma till insikt om konsekvenserna av brottet, få kunskap om parallellbehandling av exempelvis missbruksproblem och uppnå en vilja att göra rätt för sig och att leva på ett samhällsanpassat sätt (Ekbom, Engström & Göransson, 2010).

1.7 De två olika programmen/metoderna inom verksamheterna

Innan vi presenterar resultaten från våra intervjuer kan det vara på sin plats att översiktligt presentera de behandlingsmodeller som används vid de tre verksamheter vi besökt.

1.7.1 ATV

ATV står enligt Socialstyrelsens rapport *Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering* (2010) för Alternativ till våld. Modellen kommer ursprungligen från Oslo i Norge. Man menar att det våld som mannen utövar har han ansvar för, våldet är könsrelaterat och att männen har handlat som de har gjort är ett uttryck för vanmakt eller maktlöshet. Modellen utgår också från att våldet har en funktion, en inriktning och en avsikt vilket kan sättas i förbindelse med mannens manlighetsprojekt. Modellen framhålls att våldet är skadligt för alla involverade i familjen och utgör alltid en säkerhetsrisk. Det huvudsakliga målet är att våldet, kontrollen och förtrycket ska upphöra och försöka finna andra sätt för att få utlopp för mannens känslor och ilska (www.socialstyrelsen.se, 101114). Rautio (2007) beskriver att Per Isdal, grundaren till ATV, skriver i sin bok *Meningen med våldet* att behandlingen inom ATV har några huvudprinciper som de följer vilka är att erkänna våldet, ta ansvar, sammanhang och konsekvenser. Detta för att mannen ska kunna förstå och försöka hitta andra alternativ till våld. ATV härstammar från den psykoedukativa/kognitiva traditionen vilket innebär att de psykologiska perspektiven står i centrum samtidigt som man utgår ifrån att våldet kan läras av då man antar att

våldet från början har lärts in socialt och kulturellt. (www.web4health.info, 101113). Enligt B. Lennéer-Axelson (personlig kommunikation, 22 november, 2010) så har ATV hämtat inspiration från Kriscentrum för män i Göteborg när verksamheten startades och ATV har sedan vidareutvecklat sin verksamhet just mot gruppbehandling. De har under hela tiden arbetat enbart med män dock ej med skilsmässor vilket Kriscentrum för män också arbetar med.

ATV modellen är grunden till den metod som Kriscentrum för män och Utväg i Göteborg arbetar utifrån. En metod som är utformad efter ATV modellen kallas för icke- våldsgrupp och det är denna metod som ovanstående verksamheter arbetar utefter. Männerna träffas tjugofyra gånger i grupp med ungefär sex till sju stycken gruppmedlemmar. Gruppen leds av två gruppleddare/behandlare. Under dessa tjugofyra sessioner är det invävt åtta stycken olika teman vilka är relaterade till våld. Dessa teman är Vad är våld?, Psykiskt våld, Sexualitet och intimitet, Alternativ till våld, Ansvar, Far och barn, Orsaker till våld och Vad gör våldet med oss? Metoden går ut på att männen ska kunna bearbeta, få kunskap och träna sig i att handla annorlunda än tidigare och upphöra med sitt våld. (www.goteborg.se, 101113).

1.7.2 IDAP

IDAP är en förkortning av Integrated Domestic Abuse Programme. Detta program används i Kriminalvården och framförallt inom Frivården, men programmet används även på vissa anstalter (Ekbom, Engström och Göransson (2010)). Programmets mål är att få männen att ta ansvar över sitt våldsbeteende samt att få männen att förstå hur de inverkar negativt på kvinnans tankar och emotioner. IDAP arbetar i huvudsak mot att minska återfallen i heterosexuellt våld (Ekbom, Engström & Göransson, 2010). Enligt kriminalvården (2010) måste mannen ha blivit dömd för att ha misshandlat eller tillämpat andra kontrollerande handlingssätt mot sin partner eller före detta partner. Därefter väljs mannen ut genom att utredare inom kriminalvården gör en djupintervju med brottsanalys för att se om det finns någon form av motivation hos mannen. Efter detta följer en orienteringsfas. Programmet har enligt Kriminalvården (2010) funnits i Sverige sedan 2004 vilket man köpte in från England men bygger på ett behandlingsprogram vilket är framtaget i Duluth i USA. IDAP utgår ifrån ett kognitivt beteendeterapeutiskt program vilket bygger på social inlärningsteori. Metoden som programmet bygger på är att männen i grupp blir tilldelade speciella teman av två stycken programledare som männen sedan får reflektera kring. De nio temana är Icke-våld, Icke hotfullt beteende, Respekt, Stöd och tillit, Ärlighet och ansvarstagande, Sexuell respekt, Partnerskap, Ansvarsfullt föräldraskap samt Förhandling och rättvisa. Gruppen är aldrig sluten vilket betyder att nya män hela tiden får börja i programmet men bara då nya teman påbörjas. Dessa gruppträffar pågår i 27 veckor varav en träff per vecka. Efter gruppdelen får mannen individuellt genomgå en IDAP – återfallsprevention på fyra sessioner för att cementera inlärningen från gruppen. Kvinnorna som männen utsatt för våld erbjuds så länge männen går i behandling en partnerkontakt vilket kan sammanfattas som en stödkontakt (www.kriminalvarden.se, 101108).

2. Teoretiska perspektiv

Det finns ingen enkel förklaring till varför män utövar våld i nära relation men de huvudsakliga förklaringarna är att man dels utgår från ett samhällsligt/strukturellt perspektiv som fokuserar på den sociala maktordningen som finns mellan mannen och kvinnan i samhället och även att man talar om individuellt perspektiv med inriktning på de socialpsykologiska och psykologiska faktorerna. Enligt BRÅ (2002) så finns det en förklaring i samspel med dessa två inriktningar. Vi har i teoridelen valt att använda oss av den så kallade ekologiska förklaringsmodellen, anknytningsteorin, den sociala inlärningsteorin, den generella systemteorin, kommunikationsteorin och teori om genus- och maktrelationer. Detta för att på bästa sätt kunna få en helhetsbild. Vi vill dock påpeka att teorierna är mer omfattande än vad vi har koncentrerat oss på. Vi har utgått från dessa perspektiv och valt ut vissa begrepp ur dem då vi anser att dessa valda inriktningar lämpar sig bäst på vår analys. Detta är också teorier vi fått kunskap om under vår utbildning.

2.1 Den ekologiska förklaringsmodellen

Detta perspektiv ser vi som ett huvudperspektiv vilka resterande teorier ingår i. Utgångspunkten av förklaringsmodellen beaktar inte endast ett perspektiv till våldets uppkomst till männens våld mot kvinnor i nära relationer utan täcker ett flertal förklaringar.

Teorin härstammar från Bronfenbrenner som var en psykolog och han studerade barns utveckling i relation till sociala och kulturella sammanhang som det lever i och hur dessa ömsesidigt påverkade varandra. Detta studerade han med utgångspunkt från en ekologisk systemteori (www.ne.se, 101123). Vi menar att den ekologiska förklaringsmodellen även kan ses som en form av systemteori. Naumburg (1998) menar som många andra forskare att för att förstå en individ så måste man beakta hela individens omvärld och relationerna däremellan och analysera detta var för sig för att kunna förstå helheten. En människa kan aldrig ses som en isolerad individ. Utifrån rapporten *Ending violence against women*, (Center for health and gender equity, 1999) så beskrivs den ekologiska modellen utifrån olika faktorer som kan öka risken av partnervåldet. Faktorerna delas upp utifrån fyra olika nivåer, *gruppmedlemmen som individ*, *relationen*, *samhälle* och *struktur*. Dessa har i sin tur underfaktorer. Under *gruppmedlemmen som individ* så förklaras den ökade risken för våld av individualpsykologiska faktorer, till exempel att man själv har varit utsatt eller bevittnat våld under barndomen, bristande omvårdnad under uppväxten, medicinsk eller biologisk problematik och missbruksproblematik. Under *relationen* förklaras den ökade risken för våld med anknytningsproblematik som svårigheter att hantera relationer, kommunikationsproblem, konflikter i relationen och att mannen tar kontroll och fattar beslut i familjen. Under faktorn *samhälle* beskrivs ansträngande sociala förhållanden, sällskap med andra som legitimerar våldet som normalt och isolering av partner och familjen. Under den fjärde faktorn, *strukturer*, förklaras våld av strukturer som styrs av könstillhörighet och makt, överordning respektive underordning, normer som tillåter kontroll över partnern, att våldet accepteras för att kunna lösa konflikter, maskulinitet härleds till dominans, heder och aggression och fastlåsta könsroller (www.infok4health.org, 101110).

2.2 Anknytningsteori

Vi menar att denna psykodynamiska teori kan ge en förklaring till hur männens våld mot kvinnan kan uppstå.

Anknytningsteorin med psykodynamikern John Bowlby som upphovsman har införlivat hur det tidiga samspelet mellan barnet och dess förälder (eller annan person som vårdar barnet) utvecklas, internaliseras och blir till *inre arbetsmodeller* som barnet kan använda sig av och som hjälper barnet att lära sig samt förstå socialt samspel hos andra och hos sig själv. Anknytningsteorin handlar också om hur störningar i denna process kan hämma eller skada barnet varaktigt (Broberg, 2008). Barnet söker från allra första början närhet och anknytning till sin moder och till sina närmaste för att få skydd, omsorg och trygghet. Systemet för anknytning är igång hela livet men är som mest aktiverat under barndomen. Det väcks särskilt till liv i hot- och separationssituationer både om man är barn eller vuxen. När man skapar en anknytning får man ett starkt och varaktigt känslomässigt band mellan barnet och den vuxne (Lennéer-Axelsson, 2010).

De identifikationer och band som utvecklas ger i sin tur upphov till mentala representationer/föreställningar inom barnet. På så sätt utvecklas detta till inre arbetsmodeller av självet och viktiga närstående (Bowlby, 1980). Detta kan ske på ett medvetet eller omedvetet plan och är en lagring av minnen från barnets verkliga samspel med föräldrarna. Anknytningsmönster är en persons sätt att känna, tänka och handla i samspelet i nära relationer. Man har senare utvecklat fyra olika anknytningar som barnet utvecklar; trygg anknytning, otrygg/ambivalent anknytning, otrygg/undvikande anknytning. Den fjärde formen kom senare och kallas otrygg/desorganiserad anknytning (Mail & Solomon, 1990). De barn som har en otrygg/ambivalent anknytning med en ängslig anknytning brukar ta till hyperaktivering för att reglera sina känslor. Detta i ett försök att få uppmärksamhet ifrån föräldern i hopp om trygghet. Anknytningssystemet blir då kroniskt aktiverat med den oförutsägbara föräldern. I vuxen ålder har personen ofta utvecklat egenskaper som bland annat; klängig, krävande, kontrollerande och svartsjuk. På så sätt riskerar personen med otrygg anknytning att framkalla situationen som man är som mest rädd för, det vill säga att bli lämnad och övergiven (Lennéer-Axelsson, 2010). Vi menar att denna teori kan vara en förklaring i den ekologiska förklaringsmodellen.

2.3 Social inlärningsteori

Då både ATV och IDAP har ett inslag av social inlärningsteori ser vi att denna teori lämpar sig i vår studie att analysera utifrån. Denna teori menar vi att man kan se som en del utav den ekologiska förklaringsmodellen. Vi menar även att social inlärningsteori är en subteori till kognitiv teori.

Socialpsykologin menar att människan både är biologisk, individuell och samhällelig. Varelsen kan ha egenskaper som god och ond, egoistisk och altruistisk, rationell och irrationell, styrd av tidigare upplevelser men även förmåga att vara kreativ i nya situationer. När vi ska försöka förstå samspelet mellan individen och den sociala omgivningen är det viktigt att vi först förstår hur samspelet mellan individer fungerar. Interaktionen mellan oss påverkar hur vi kommunicerar med varandra, men även vilka attityder och roller vi har (Nilsson, 1996).

När man talar om social inlärningsteori tolkar man mänskligt beteende och människans personlighet utifrån de synsätt som inlärningspsykologin tar upp. Social inlärningsteori har fått en betydande roll av socialpsykologen Albert Bandura (1977). Han menar att en stor mängd mänskliga beteenden lärs in enbart genom att observera andra, även kallat observationsinläring som till exempel inom våldsområdet är att man lär sig att utöva olika former av våld mot kvinnan eftersom individen lärt in detta genom att ha observerat andra. Lennéer-Axelsson (1989) menar att detta kan leda till att männen utvecklar en missaktning mot kvinnor men även ett

utvecklande av en blandning av komplexa känslor kring rädsla, skuld och aggressivitet som en del av sitt manliga ideal. Bandura (1977) menar att inlärning har betydelse för en persons beteende, men att det inte är en avgörande faktor. När man observerar andra människor fungerar dessa personer som en modell och de här formar individens uppfattning om hur olika beteenden kan användas. Uppfattningarna kommer sen att fungera som riktlinjer om hur individen ska agera i olika situationer. Bandura menar att mänsklig utveckling sker genom en interaktion mellan en aktiv individ, beteende och de omgivande miljöfaktorerna (Bandura, 1977). Människans beteende formas även av yttre faktorer som kan kontrolleras, vilket innebär att människan är formbar. Har en individ ett "avvikande" beteende kan man också hjälpa till att påverka individen till att använda ett mer socialt accepterat beteende. Den här teorin har också kommit till användning inom utbildning med så kallad programmerad inlärning, självförtroendeträning bland annat inom kriminalvården (Nilsson, 1996). Socialinlärnings teori används ofta för att förklara uppkomsten av mäns våld mot kvinnor och förklaringen menar att det är ett socialt inlärt beteende. Barn i familjer där fadern brukar våld mot modern kan på så sätt lära sig att detta är ett acceptabelt och lämpligt sätt att hantera känslor och konfliktfulla situationer. Enligt Bandura (1977) kan våldet läras in via tre källor; familjen, kultur och subkulturer. Lennéer-Axelsson (1989) hävdar att man ser även medievåld som en stor del i inlärningsprocessen, så kallad symbolisk modellering. Ett inlärningsteoretiskt perspektiv tydliggör att våldet har positiva konsekvenser för våldsbrukaren då det kan ge en känsla av makt, kontroll och styrka. Våldet kan även ge mannen ett tillfälle att avreagera sig samt en känsla av att få sin vilja igenom (Lennéer-Axelsson, 1989). Ett annat centralt fenomen i social inlärningsteori är *socialisation* vilket innebär den process som människan går igenom och samtidigt tillägnar sig kunskap, normer, uppfattningar och attityder för att kunna passa in i ett samhälle (Helkama, Myllyniemi & Liebkind, 2000). Det som hjälper ett barn att socialiseras in i ett samhälle och där de lär sig beteendemönster eller köns- och genussocialisation kallas för *socialisationsagenter*. Dessa agenter kan vara familjen, de primära eller media, organisationer, vänner och skola vilka räknas som de sekundära socialisationsagenterna (Giddens, 2007).

2.4 Generell Systemteori

Eftersom våldet kan ske inom en typ av system, parsystemet och behandlarna kan ses som ett system med även utgöra ett system tillsammans menar vi att det finns likheter till teorin. Då också båda programmen arbetar med grupp metoder har vi valt att inkludera systemteori bland våra teorier.

Schødt och Egeland (1994) påstår att grunden i systemteori är ett system, författarna menar att en klassisk definition av ett system är att det är en uppsättning av olika objekt vilka har någon form av relation till varandra och där varje objekts egenskaper påverkar varandra ömsesidigt. De menar alltså att det som ska studeras är helheten och denna kan endast förstås genom delarnas, objektens, samspel med varandra. Payne (2002) hävdar att i teorin ingår alla organismer i ett system, det kan vara en atom som är en del av människans biologiska system, det kan vara människan som är en del av samhället, familjen, gruppen eller exempelvis kulturen. Samhället består i sin tur av olika system vilka kan vara organisationer och under dessa finns personalgrupper och så vidare. Schødt och Egeland (1994) menar även att det är viktigt att påpeka att ett system också kan definieras utifrån ett *terapeutiskt system*, här skapar ett problem systemet och gemenskapen är då central vilken skapas mellan terapeuten och klienterna. Ett system kan också vara en del utav flera komponenter, där flera system har någonting gemensamt, vilket kallas för *suprasystem*. En familj kan till exempel ingå i flera system samtidigt. Exempel på

suprasystem är grannarna till familjen, den socioekonomiska klassen och den utvidgade familjen. I ett system finns också ett *subsystem* vilka kan vara föräldrarna i ett familjesystem, ett annat subsystem kan vara barnen (Schødt & Egeland, 1994). Enligt Forsberg och Wallmark (1998) så organiserar sig olika system hierarkiskt, ett subsystem ingår i ett större system som till exempel familjen, familjesystemet kan också ses som ett subsystem som ingår vidare i släktsystemet vilka i sin tur ingår i större sociala system. Det som är viktigt att belysa som Schødt och Egeland (1994) påpekar är att varje individs beteende skapas av systemets struktur samtidigt som individen sätter villkor för systemet. Därför måste man hela tiden beakta systemets olika delar och systemets helhet för att få en förståelse av systemet i sig (Schødt & Egeland, 1994).

Feedback är ett centralt begrepp inom systemteorin och innebär "en återrapportering om vilken påverkan som man har på omgivningen på ett sådant sätt att återrapporteringen påverkar ens handlingar" (Schødt & Egeland, 1994, s.53). Forsberg och Wallmark (1998) påstår att alla system strävar efter balans, och feedbacken kan vara antingen positiv eller negativ. Författarna menar att dessa ord är värdeneutrala men en *positiv feedback* bidrar till en förändring och balansen i systemet rubbas medan *negativ feedback* leder till att jämvikten i ett system upprätthålls (Forsberg & Wallmark, 1998).

Reglering och kontroll är två centrala teman i systemteorin enligt Öquist (2003). Dessa förklaras som att en bra reglering gör att det skapas en bra kontroll över det mål som man strävar efter. En terapeutisk insats innebär att det görs en åtgärd till att förändra någonting, det kan handla om en enskild individ, familj eller en större grupp, detta resulterar i en oordning i det nuvarande levande systemet (Öquist, 2003).

Grupper

Det som förenar dessa människor i gruppen är i första hand två saker: *behov och mål* (Nilsson, 1996). När det gäller behov som uppmuntran, bekräftelse, samhörighet och stöd i kriser kan det bara fyllas i möte med andra människor. Ömsesidiga behov skapar en gemensam strävan mot samma mål hos individerna. För att nå dessa mål är det nödvändigt med anpassning. När gruppmedlemmarna lär känna varandra skapas ett visst tankemönster och beteende. Det är på så sätt en gruppidentitet skapas. När man i gruppen ses regelbundet och strävar efter samma *mål* uppkommer en egenskap som har med denna regelbundenhet att göra. Vid varje möte kommer individerna att bete sig någorlunda likartat. Det har då skapats *normer* och *regler* i gruppen som styr chargången i vad som sägs och görs. Denna förutsägbarhet skapar en trygghet för gruppmedlemmarna. *Normer* är det som skapar det normala och vad som förväntas av gruppen. När det finns *normer* och förväntningar i gruppen så skapas det även roller. Detta skapar ytterligare trygghet i med att de uppvisar ett förväntat beteendemönster i olika situationer (Nilsson, 1996). Lennéer-Axelsson och Thylefors (2005) beskriver *samarbetsrollerna* vilket innebär att individer i grupp definierar normerna, lyssnar på och uppmuntrar varandra, alstrar en stämning som gör att man kan vara öppna mot och lita på varandra, individerna försöker att nedbringa spänning i gruppen och blir som förmedlare då det uppkommer konflikter. Detta för att *samarbetsrollerna* kan sägas ha uppgifter vilka kan ses som ett brobygge mellan den enskilde individen och de processer som uppkommer i gruppen (Lennéer-Axelsson & Thylefors, 2005).

Gruppledare

Det beror inte endast på specifika egenskaper hos gruppledaren och hos deltagarna för att en grupp ska kunna fungera utan det som är viktigt är hur förhållandet mellan dem utvecklas menar Lennéer-Axelsson och Thylefors (1981). Författarna beskriver en undersökning som är gjord utav Rogers (1957) och Truax och Carkhuff (1967) där dessa kommer fram till att om klienten i en behandlingssituation känner sig omtyckt av behandlaren samt känner att behandlaren är genuin och äkta då leder detta till förbättringar hos klienten. Det som är avgörande av effekterna i psykoterapi enligt ett flertal psykoterapiundersökningar är vilken personlighet behandlaren har då det är denne som är det främsta verktyget och då det är denne som klienten möter (Lennéer-Axelsson & Thylefors, 1981).

2.5 Kommunikationsteori

Det finns flera olika kommunikationsteorier men den vi beskriver nedan är knuten till systemteorin. Detta för att vi vill analysera vårt resultat utifrån hur de kommunicerar med varandra och hur det kan påverka behandlingen.

Enligt Schødt och Egeland (1994) innebär kommunikation ett utbyte av informationer mellan människor, detta resulterar i att allt en individ gör eller inte gör blir information för den andre individen. Kommunikation kan utläsas verbalt, i handlingar och i kroppsspråk. Författarna menar även att *kontexten* där kommunikationen försiggår är viktig att titta på för att kunna förstå den utsända informationen. Information som skickas ut i en kontext kan betyda något helt annat i ett annat sammanhang. Schødt och Egeland tar även upp begreppet *metakommunikation* vilket definieras som kommunicering om kommunikationen som till exempel: Vad menade du med det när du beskrev..?. Det är metakommunikationen som tillkännager hur informationen ska tolkas, vad man har för relation till varandra samt vilka normer som avgör interaktionen mellan människor. Att dela upp interaktioner i sekvenser, alltså med en prolog och en epilog kallas för *interpunktion* menar Schødt och Egeland (1994). Detta är något som hos människor förekommer naturligt och individens egen tolkning av sitt eget och andras beteende i relationen avgör tydningen. Det är detta som gör att vi ser fenomen utifrån olika perspektiv. Ett exempel är att mannen säger att han dricker för mycket för att kvinnan grälar hela tiden medan kvinnan anser att hon grälar på grund av mannens drickande (Schødt & Egeland, 1994). Det som är viktigt med tolkandet av informationen som en individ sänder ut till en annan menar Payne (2002) är att vi alltid utvärderar informationen och ger *återkoppling*, feedback, till sändaren. Lundsby et al. (2005) menar att det även finns dysfunktionella kommunikationsstilar och en utav dessa är *det klandrade mönstret* vilket innebär att klandraren betar sig överlägset, lägger skulden på andra, nedvärderar, kritiserar, dominerar och bestämmer detta för att personen i fråga vill dölja sina egna känslor av ensamhet och misslyckande (Lundsby et al. 2005).

2.6 Teori om genus-/maktrelationer

Anledningen till att vi valde denna teori har att göra med att uppsatsen handlar om heterosexuella relationer där män utövar våld mot kvinnan och huruvida mannens makt utövas över kvinnan vilket kan härledas till samhällsförklaringar. Denna teori kan också kopplas samman med den ekologiska förklaringsmodellen.

Giddens (2007) tar upp i sin bok *Sociologi* om Robert Connells teori om genusrelationer. Connell menar enligt Giddens att genusrelationerna än idag definieras av patriarkalisk makt. Olika typer av manlighet respektive kvinnlighet

rangeras från individuell nivå och ända upp till institutionell nivå där mannen dominerar kvinnan. Genusrelationerna upprätthålls av människors beteende och handlingar vilka är kopplade till samhällets normer och detta är någonting som ständigt reproduceras. Enligt Giddens så menar Connell att det finns tre aspekter av samhället som samspelar med varandra vid alstringen av genusordningen, alltså prototyper för maktrelationen mellan en man och en kvinna. Dessa tre aspekter är *arbete*, *makt* och *katex*. *Arbetet* handlar om hushållsarbete och orättvisor angående lön samt yrkessegregering. *Makten* finner vi i de sociala relationer som handlar om våld och ideologi inom institutioner som staten. *Katex* har att göra med dynamiken i nära, emotionella och personliga relationer vilket innefattar samliv, sexualitet och barnuppfostran. Ett annat begrepp som Giddens tar upp som härstammar från Connell är *genusregim*. Detta innebär att genusrelationerna ser olika ut i olika miljöer, en familj, en bostadsort och stat har alla sin egen genusregim. Connell menar även som Giddens påstår att manlighet och kvinnlighet kan te sig i olika uttryck och att det finns en genushierarki i samhället där den hegemoniske manligheten står överst (Giddens, 2007).

Hegemonisk maskulinitet

Den hegemoniska maskuliniteten har som utgångspunkt att det finns ett hierarkiskt förhållande mellan könen där man fastställer kvinnans underordning och männens dominanta position. Begreppet menar att det även avspeglar hierarkier mellan männen. Inom könsteoretisk eller/och feministisk forskning är det vanligt att mäns våld mot kvinnor används som en förklaringsmodell för det våld som utövas mot kvinnor. Sådana förklaringar förstår könsordningen som grundad i *hegemonisk maskulinitet* (Connell, 1995). Den hegemoniska maskuliniteten är den maskulinitet som ur ett kulturellt perspektiv höjer sig över andra former av maskuliniteter och får därför en normerande roll i samhället. Det finns olika uppfattningar i varje samhälle om vad som är den mest hegemoniska formen av manlighet. Enligt Connell (1995) är den hegemoniska maskuliniteten inte statisk. Det innebär att den kan ifrågasättas, utmanas och förändras. Den är alltså socialt, kulturellt, historiskt och situationsbunden. Hegemonisk manligheten jämförs alltid med andra maskuliniteter, som då kommer att återspeglas som "annorlunda" eller "avvikande" om man inte mäter upp till hegemonin. Den hegemoniska maskuliniteten upprätthålls eller reproduceras bland annat av ett samhälles institutioner och blir på så sätt det som allmänheten uppfattar som "normalt" eller "naturligt". På så sätt påverkas också ett samhälles könsrelationer och könsmaktsordning. Ett alternativ till Connells hegemoniska maskulinitetsmodell är omanlighetsbegreppet. Även om mäns relation till kvinnor strukturellt sett är överordnad, finns det ändå många män som upplever sig som maktlösa.

3. Tidigare forskning

3.1 Svensk utvärdering av Socialstyrelsen: Behandling av män som utövar våld i nära relationer

Det finns naturligtvis en rad olika internationella forskningsprojekt och utvärderingar om mäns våld mot kvinnor i nära relation. Vi har valt att koncentrera oss på en relativt färsk svensk utvärdering vilken är den första svenska utvärdering kring resultatet av metoder som är sammanbundna med socialtjänstens behandling av mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Socialstyrelsen fick under 2007 i uppdrag av regeringen att göra en utvärdering. Man har utgått från åtta olika verksamheter i Sverige som arbetar med männens problematik. Verksamheterna delades in i tre grupper; ATV (alternativ till våld), kris- eller manscentra och Utväg.

Behandlingsmetoderna som alla grupper har använt sig av är snarlika. Ett genomgående tema som alla har är att männen ska inse sin problematik och ta ansvar för att upphöra med våldet. I början av männens behandling fick 188 män fylla i ett självskattningsformulär och ett år senare deltog 140 av de 188 män i utvärderingen. 16 stycken av de kvinnor som hade blivit utsatta för våld deltog också. Resultatet visade att 51 % av männen hade utövat allvarligt fysiskt våld mot kvinnan året innan behandlingen. Ett år senare var siffran nere på 23 % av de män man följde upp. Det allvarliga psykiska våldet minskade från 59 % till 39 %. Så många som 78 % hade utfört lindrigt fysiskt våld mot kvinnan innan behandlingen och den siffran var nu nere på 43 % efter ett års behandling.

Utvärderingen visade således män som sökte sig till behandling minskade sitt våld under uppföljningstiden. Männens psykiska hälsa förbättrades också liksom om det fanns med annan problematik med droger således alkoholmissbruk, så fanns en förbättring även på det här planet. Resultatet tyder på att behandlingen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor kan vara ett verksamt medel. Det behövs dock studier under längre tid för att kunna urskilja vilka metoder som är effektivast för att upphäva männens våld mot kvinnan (www.socialstyrelsen.se, 101026).

3.2 Group therapy intervention for male batterers: A microethnographic study

Varsha och Wallace (2002) har gjort en studie i USA som heter *Group therapy intervention for male batterers: A microethnographic study*. Undersökningen gjordes på män som sitter/satt i fängelse och deltar i Compassion Workshop, behandlingsprogram för män som utövat våld mot kvinnor i nära relationer. Programmet bygger på anknytningsteorin och utgår från att männen ska bli behandlade i grupp. Gruppsessionerna sker under 12 veckor med två timmars behandling i veckan. Under dessa 12 veckor behandlas sex teman där männen uppmanas att diskutera och reflektera över våldet och sig själva. Terapeuterna delar behandlingsmanualerna med gruppmedlemmarna och terapeuterna råds till att i början av behandlingen vara strukturerade och undervisande tills männen lär sig de grundläggande färdigheterna de behöver för att de ska kunna reglera sin ilska, fientlighet och ångest. Forskningen visade att samtliga män i behandlingens början lade över ansvaret för sitt våld på någon annan än sig själv. Det framkom även att gruppbehandlingen hjälpte männen att identifiera sina våldshandlingar och vad det var/är hos dem själva som gör att de utövar våld mot sina kvinnor. Detta resulterade i att männen kunde erkänna att de hade ett problem men även att de också kunde identifiera vad problemet var/är. Det visade sig även att behandlingen bidrog till att de lärde sig att hantera sin aggression annorlunda, vilket samtliga män tyckte var bra. Männen var även överens om att fortsätta träna i verkligheten på att bete sig på ett annat sätt än de var vana vid. Varsha och Wallace (2002) menar efter sina resultat att männen har alla egna behov som måste tillgodoses för att behandlingen ska bli så bra som möjligt för dem. Därför behövs det mer kompletterande insatser och större flexibilitet i behandlingen som till exempel att ta in andra moduler från olika terapimodeller. För att kunna engagera män som misshandlar kvinnor att gå i behandling behövs det alltså mer flexibilitet och lite mer individuellt anpassat program.

3.3 En utvärdering av ett amerikanskt antivålds - projekt

Gondolf (2004) har i sin longitudinella studie undersökt vad behandlingsprogram, för män som utövar våld i nära relationer, har för effekter på männen. Han nämner inte programmen vid namn, men de används i Pittsburgh, Houston, Dallas och Denver. De är av KTB- relaterade tekniker och feministiska perspektiv. Studien omfattade från

början 820 män och deras partner. Man gjorde uppföljningar med tre månaders intervall under fyra års tid. Paren hade under dessa fyra år minskat ner till 618. Efter femton månaders behandling visade resultatet att en tredjedel av männen hade återgått till ett våldsamt beteende mot sin partner och efter fyra år hade hälften av männen återgått till sitt tidigare beteende. Studien visar senare att de män som fullföljde programmen, eller stannat kvar i minst två månader, uppvisade mindre benägenhet att återfalla i sitt gamla beteende. Man studerade även männens psykiska hälsa och personlighetsdrag. Det var relativt vanligt att männen hade narcissistiska, antisociala, passivt-aggressiva eller depressiva personlighetsmönster. Gondolfs forskningsstudie visar inga tydliga empiriska belägg för att en behandlingsmodell är mer effektiv än en annan. Han menar att det finns för lite forskning kring de enskilda programmen. Han anser vidare att de profeministiska och KBT-inriktade behandlingsmodellerna bör utvärderas i större utsträckning för att se om man kan fastställa att dessa behandlingsmetoder mot mäns våld är en effektiv metod.

4. Metod

Vi kommer nedan att redovisa vårt tillvägagångssätt med uppsatsen.

4.1 Litteratursökning

Vi har främst använt oss av Göteborgs universitetsbiblioteks katalog, GUNDA för att kunna skapa en forskningsram och en teoretisk utgångspunkt för vår undersökning. Men vi har även använt LIBRIS vilken hjälpt oss att söka igenom hela Sveriges universitets-, högskole- och forskningskataloger. Vi har sökt på ämnesord som mäns våld mot kvinnor i nära relationer, systemteori, kommunikationsteori, våld, anknytningsteori, social inlärningsteori, socialpsykologi, hegemonisk maskulinitet, genusteorier, behandlingsmetoder för mäns våld mot kvinnor. Då vi sökte på tidigare forskning använde vi oss utav databasen Social Services Abstracts (CSA) och där sökte vi på ämnesord som male batterers, group therapy for male batterers och men in batterer counseling programs. Vi sökte även på internet på ämnesordet effekter på behandlingsmetoder för män som utövar våld mot kvinnor liksom då vi sökt på behandlingsmetoderna ATV och IDAP. Vi har också fått vägledning till litteratur som vår handledare bidragit med. Våra informanter har även de gett oss litteraturtips.

4.2 Val av metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod i vår undersökning. Anledningen till att vi valde denna metod beror på att vi har valt ett förstående syfte då det handlar om hur behandlingsmetoderna kan se ut och hur behandlarna anser att dessa kan påverka männen samt vad de ser för svårigheter samt möjligheter med metoderna men även vad behandlarna ser för förklaring till uppkomsten av våldet, vilket Holme och Solvang (1997) menar är det primära för valet av metod. För att vi som undersökare ska kunna förstå resultatet av vårt valda syfte måste vi därför försöka sätta oss in i våra informanternas livsvärld. Det gör vi menar Larsson (2005) genom att försöka få fram informanternas, i vårt fall behandlarnas, deskriptiva subjektiva upplevelser av den verklighet vi vill undersöka. Metoden ger oss en större möjlighet att ta fram behandlarnas egna tankar, känslor och kunskaper jämfört med en kvantitativ studie som till exempel en enkät. I en kvalitativ ansats blir det även lättare att få fram en helhetsbild av vårt studerade fenomen (Larsson et al. 2005). Metoden ger oss även fördelen att vi kan vara mer flexibla. Eliasson (2010) menar att empirin kan samlas in i princip när som helst under studiens gång tills det inte finns någonting mer att inbringa. Men flexibiliteten finner vi även i, som Johannessen och Tufte (2003) menar, att vi kan låta behandlarna själva styra vad de vill dela med sig av och på

detta sätt kan det upptäckas förhållanden som vi inte tänkt på innan. Hade vi valt en kvantitativ metod så hade vi inte kunnat vara lika flexibla då frågorna utarbetas innan man inhämtar empirin och som mestadels endast sker vid ett tillfälle. Risken blir här att vi kanske inte hade fått fram viktig information som informanterna besitter utan endast den information som vi själva anser är viktig (Johannessen & Tufte, 2003). Vi menar då att det kan bli svårt att upptäcka nya intressanta fenomen. För att vi skulle kunna fånga upp informanternas subjektiva upplevelser av våra frågeställningar ansåg vi att ett mindre urval med fyra informanter passade oss bäst och var tillräckligt. Detta kan enligt Larsson ge oss en exemplifiering (Larsson et al. 2005). En kvantitativ metod hade kunnat ge oss ett större urval och då hade vi kunnat dra mer generella slutsatser (Elofsson et al. 2005). Men metoden hade haft svårt för att ge oss informanternas subjektiva erfarenheter. Med utgångspunkt från en kvantitativ studie hade vi även lättare kunnat få fram ett orsakssamband (Larsson et al. 2005). Men detta är ingenting som vi anser vara intressant då vi istället vill gå mer in på djupet av våra informanternas subjektiva yrkes erfarenheter. Vi menar här att vi inte ser informanterna utifrån enstaka variabler utan vi vill försöka förstå dem utifrån ett helhetssammanhang.

Eliasson (2010) menar att en annan skillnad mellan kvalitativ och kvantitativ metod är att den senare arbetar fram sådant som kan beskrivas i siffror medan den kvalitativa ansatsen arbetar fram sådant som kan beskrivas i ord. Detta är ytterligare en orsak till att vi strategiskt valde den kvalitativa metoden i vår studie. Användandet utav en kvalitativ metod förutsätter att vi ska studera och analysera vårt insamlade material. Detta innebär att det är vår tolkning av empirin som ligger till grund för resultatet (Holme & Solvang, 1997). Det är därför vi också anser att det är extra viktigt att hela tiden redovisa vår förförståelse så att vår studie blir så pålitlig som möjligt.

Repstad (1999) menar att en kvalitativ metod och en kvantitativ metod kan kombineras vilket ofta forskare gör för att få fram olika aspekter. Att kombinera dessa två metoder har inte varit en möjlighet för oss att kunna göra då vi hela tiden har pressats av en alldeles för kort deadline för vårt arbete.

4.3 Kvalitativ intervju som metod

Vi har valt att använda oss utav personliga intervjuer som metod i vår undersökning. Detta för att vi vill, som vi tidigare nämnt, försöka tolka våra informanternas upplevelser av vårt undersökningsområde (Larsson et al. 2005). På detta sätt vilket redan nämnts har vi lättare kunnat försöka sätta oss in i hur informanterna tolkar sin verklighet, vilket författaren menar är det idealiska för en kvalitativ undersökare.

Den kvalitativa forskningsintervjun kan skrivas som en situation där människor interagerar med varandra, som ett mellanmänskligt samtal om ett ämne där båda parter delar ett ömsesidigt intresse. Det är genom samtalet som vi lättast kan fånga upp våra informanternas olika perspektiv på vårt syfte. Människor ger varandra kunskap genom att de talar med varandra, ställer frågor och besvarar dem (Brinkmann & Kvale, 2009).

Samma forskare menar att forskningsintervjun inte är ett samtal där parterna är jämställda. Det är vi som forskare dock som bestämmer och introducerar ämnet och teman som vi ska tala om. Det är även vi som undersökare, som kontrollerar situationen genom att hela tiden föra tillbaka intervjupersonerna till vårt valda ämne, då det lätt blir utsvävningar. Vi valde att utgå från en halvstrukturerad intervjuguide för att vi som Holme och Solvang (1997) menar strävar efter att också låta informanterna styra vart och hur samtalet ska utvecklas. Vi har gett samtalen de

tematiska ramarna vilket vi, som forskare, anser är viktigt för att få en struktur på vårt valda undersökningsområde. Annars kan det bli svårt att få fram den information som är vi är intresserade av och aktuell inom vår forskning. Trots våra försök till att inte påverka och styra samtalet menar vi att våra informanter ändå kan ha blivit påverkade. Det kan vara så att våra förväntningar på hur vi omedvetet eller medvetet ville att de ska ha svarat kan ha styrts av vårt språkbruk eller de normer som vi skapat under samtalet. Vi menar att allt kan påverka och kan man någon gång veta om vetenskaplig kunskap är sann? Vi anser att detta är upp till läsarens egen medvetenhet att avgöra.

Någonting som vi tänkte över innan genomförandet av intervjuerna var att vi hade valt en halvstrukturerad intervjuform och då fanns risken att informanterna kunde sväva iväg bort ifrån vårt valda ämne vilket vi menar både kan vara positivt och negativt då utsvävningarna kan medföra en bredare helhetssyn samtidigt som det kanske inte alls har med vårt syfte att göra. Vi behövde dock aldrig styra samtalet tillbaka till vårt valda ämne då informanterna till stor del höll sig inom området, förutom vid två tillfällen men då kom informanterna på sig själva och gick genast tillbaka till det aktuella fenomenet. En annan sak som Svenning (2003) menar är viktigt att tänka på då vi valt en kvalitativ intervju som metod är att det kan uppstå en intervjuareffekt vilket innebär att vi som forskare kan styra informanternas svar. Detta kan dels ske genom så enkelt som endast via vår närvaro (Svenning, 2003). Här menar vi att informanterna kanske inte vågade yttra deras egentliga tyckande då de visste att uppsatsen sedan kommer att bli offentligt material och då vissa av informanterna visste vilka som var med i undersökningen då de arbetade som kollegor. En annan form av intervjuareffekt menar Svenning (2003) är att vi som forskare kan påverka informanternas utsagor genom våra ansiktsuttryck, gester och verbala utrop. Detta kan ha skett men det var ingenting som vi själva lade märke till. Vi menar även att en intervjuareffekt kan ha uppstått då vi hela tiden var två som intervjuade, de var tvungna att försöka titta båda i ögonen och kanske tänka mer på andra yttre faktorer som kan ha hämmat dem med att frambringa information som de egentligen ville få fram men kanske glömde. Att vi var två intervjuare kan även ha bidragit till samtalet blivit ojämnt men då informanterna är professionella och vad vi upplevde, trygga i sina roller som behandlare, anser inte vi att detta kan ha så mycket påverkan. En av styrkorna med den halvstrukturerade intervjun är som Brinkmann och Kvale (2009) menar är att informanterna får en större möjlighet till att tala mer fritt och öppet vilket bidrar till att vi som forskare kan uppfatta flera olika synvinklar av vårt valda ämne som i sin tur kan medföra en mångsidig bild av fenomenet (Brinkmann & Kvale, 2009).

Hade vi istället valt att göra en gruppintervju med våra informanter hade vi som Svenning (2003) menar försökt fånga upp en konsensusuppfattning och intervjun hade snarare blivit en diskussion (Svenning, 2003). Vi menar att detta hade kunnat ge oss mer effektiv empiri då hälften av informanterna arbetar utifrån programmet ATV och den andra hälften utifrån IDAP programmet. Förmodligen hade det kunnat bli en intressant diskussion om metoderna och en del konfrontationer mellan informanterna vilket vi tror hade gett oss fler perspektiv på våra frågeställningar. Men då vi ansåg att gruppintervjuer kunde skapa gruppträck och kanske då kunde leda till ett hämmande av den enskilde informanten till att tala om den egna upplevelsen av fenomenet, vi tyckte därför att enskilda intervjuer var bäst lämpade i vår studie.

4.4 Intervjuguiden

Innan vi utförde våra intervjuer läste vi in oss på ämnet. Vi läste om olika behandlingsmetoder, om våld, om kvinnors utsatthet, om barns utsatthet, om mäns utsatthet, och om olika förklaringsmodeller till uppkomsten av våld för män som

utövar våld mot kvinnor i nära relationer med mycket mera. Informationen hittade vi i böcker, på internet och i vetenskapliga artiklar. Detta för att vi som Brinkmann och Kvale (2009) menar att det är av betydelse att forskarna har en ämneskunskap innan intervjuerna sker dels för att vi ska kunna utveckla en förståelse av vårt valda fenomen, det blir då lättare att integrera den nya kunskap som sedan kommer att etableras hos oss och dels för att vi på bästa sätt ska kunna utarbeta vår intervjuguide med relevanta frågor som är kopplade till vårt syfte (Brinkmann & Kvale, 2009).

När vi kände att vi hade utvecklat en förståelse av vårt ämne utformade vi frågor som kunde ge svar på våra frågeställningar och efter att frågorna var nedskrivna gjorde vi olika försök till att strukturera frågorna och vi stannade för två olika teman, nämligen *behandlingsmetoder* och *våldet*. (Se bilaga 1). Under dessa teman placerade vi sedan våra frågor. Under utarbetandet av intervjuguiden använde vi oss av den såkallade områdesprincipen vilken innebär som Dalen (2007) menar att vi började med faktamässiga frågor som hur männen kommer i kontakt med verksamheten eller vad det kostar att komma till verksamheten i behandlingssyfte. Intervjuguiden var inte individuellt utformad. Frågorna var kollektiva vilket innebär att vi kan använda oss av samma intervjuguide till alla intervju personer (Svenning, 2003). Jacobsen (1993) hävdar att den kollektiva utformningen är en fördel eftersom den insamlade empirin med säkerhet då kan bearbetas och jämföras med varandra (Jacobsen, 1993). Att vi valde att använda oss utav en halvstrukturerad intervjuguide hade också att göra med vår egen trygghet. Hade vi "tappat bort oss" hade det blivit lättare att komma tillbaka till vårt valda område genom att anknyta till intervjuguiden. Hade vi valt att använda oss utav en ostrukturerad intervjuform hade det i vissa fall blivit svårt då vissa informanter kanske önskade mer struktur i intervjun.

4.5 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna med våra fyra informanter från Kriscentrum för män, Utväg och Frivården gjordes individuellt vid ett tillfälle per informant. Samtliga fullföljde alla frågor. Intervjuerna gjordes under oktober månad år 2010. Vid tre tillfällen hölls intervjun på informanternas arbetsplats och vid ett tillfälle hölls den i en lokal på Göteborgs Universitet. Valet att intervjuerna skulle äga rum på informanternas arbetsplatser var av praktiska själv då det hade blivit svårt för de professionella att lämna sina arbeten men också för att vi som forskare inte hade tillgång till något eget kontor. Vi ansåg att det var bra att de flesta intervjuer ägde rum på verksamheterna för det bidrog till att vi fick en insyn i hur det ser ut och hur organisationerna var uppbyggda. Vi kunde även "känna av" klimaten och på ett sätt få en bild av hur männen som kommer dit kan uppfatta miljön. Vi menar att vi fick ytterligare en förförståelse i och med detta. Repstad (1999) menar vidare att det medför en psykologisk och praktisk vinst i att intervjua personer där de känner sig hemmastadda. Den informant som vi intervjuade på "vår arena", alltså på Göteborgs universitet, kunde inte träffa oss på sin arbetsplats då verksamheten höll på att flytta till en annan del av staden. Informanten ansåg att en träff på universitetet vore bättre då personen befann sig i området den dagen för intervjun. Intervjuerna varade mellan en till två och en halv timma.

Vi började varje intervju inledningsvis med att informera om de etiska riktlinjerna muntligt och skriftligt. Vi frågade även om det gick bra att vi spelade in intervjun med en mobiltelefon, detta för att vi ville att informationen som de tillförde skulle bli så korrekt som möjligt. Samtliga tyckte att inspelningen var okej. Innan intervjuerna hade vi även bestämt att en av oss skulle intervjua medan den andre fick rollen som sekreterare. Detta informerade vi också om, för att informanterna inte skulle känna att den ena intervjuaren var ointresserad av det som informanten hade att säga.

I och med informationen om de etiska riktlinjerna frågade vi informanterna om de ändå ville bli benämnda med namn och om de ville att verksamheten skulle namnges. Anledningen till att vi frågade detta var för att de är professionella ämnet i uppsatsen är högaktuellt och då uppsatsen kommer att bli offentligt material kan det vara av stor betydelse att veta varifrån empirin kommer. Alla informanter tyckte inte att verksamheten skulle vara anonym. Tre av fyra informanter ville vara helt anonyma som personer. Vi valde därför att göra alla informanter anonyma i uppsatsen för konsekvensens skull.

Under intervjuerna följdes inte våra intervjufrågor i ordning, vilket är en fördel med den halvstrukturerade intervjuguiden. Då våra informanter hade mycket kunskap hade de många gånger redan besvarat många utav våra förskrivna frågor.

Efter intervjun frågade vi samtliga informanter om det var okej att vi kontaktade dem för eventuella förtydligande och komplettering i efterhand. Det finns alltid en risk till att vi feltolkar informanternas utsagor och då ansåg vi att det bästa vore om vi kunde kontakta dem vid potentiella frågetecken. Detta gick bra. Två av dem ville även ha kopior på eventuella citat innan uppsatsen blir offentlig för att korrigera om de tycker att citaten inte stämmer överrens med vad de menar. Vi bestämde oss för att mejla de utvalda citaten till samtliga informanter. Tre av fyra informanter svarade och hade då gjort en del justeringar. Detta tycker vi var bra då även vi försäkrade oss om att ingen felaktig information publicerades i uppsatsen.

Avslutningsvis tackade vi för oss och gav dem antingen kaffebröd eller en chokladlåda, detta för att vi ansåg att vi som forskare inte bara ska "ta" utan även ge informanterna någonting som tack. Förhoppningsvis blev det även ett utbyte av kunskap.

4.6 Urval

Vi ville rikta vår studie mot olika behandlingsmetoder för hur man behandlar män som brukar våld i nära relationer mot kvinnan. Vi tog kontakt med de olika verksamheterna som vi kände till. Vi mejlade en behandlare på Kriscentrum för män som var psykoterapeut, behandlaren ringde sedan upp oss och efter att vi beskrivit vårt syfte med uppsatsen fick vi vår första informant. Behandlaren tipsade oss sedan vidare till mottagningen *Utväg*. Vi mejlade en psykolog/psykoterapeut som arbetar som behandlare på mottagningen *Utväg*, personen ringde sedan upp oss och vi fick då ytterligare en informant. Eftersom vi även ville ha professionella ifrån kriminalvården ringde vi till kriminalvårdens växel och frågade efter personer som arbetade på Frivården med behandling för män som utövar våld mot kvinnor i nära relationer. Där kom vi i kontakt med två socialarbetare varpå en hade socionom examen. Alla verksamheter ligger i Göteborg och anledningen till att vi valde dessa verksamheter som ligger belägna i just denna stad var dels att det fanns större möjlighet att hitta informanter i en storstad och dels för att vi båda bor i staden. Men också för att det inte finns så stort utbud av verksamheter som arbetar med just behandling av män som utövar våld mot kvinnor i nära relationer. Sammanlagt hade vi alltså fyra stycken informanter. Vi använde oss utav ett strategiskt urval då vi medvetet sökte efter personer med kunskap inom området och för att hitta dem lämpade det sig med den här metoden (Holme & Solvang, 1997). Vi kan även säga att vi använt oss utav snöbollsmetoden då vi förhört oss runt om vilka personer som kan tänkas veta en del av vårt valda ämne (Johannessen & Tufte, 2003). Alla vi frågade om en intervju sa ja med en gång. Trots att de hade mycket att göra satte de upp en intervjuetid för oss vilket vi blev mycket tacksamma för.

Vi anser att ett strategiskt urval och snöbollsmetoden passade vår uppsats bäst, då vi ville ha informanter som just nu arbetade med metoderna och därför var uppdaterade beträffande behandlingen. Det finns heller inte så många professionella som arbetar just med mäns behandling av våld mot kvinnor i nära relationer, i alla fall inte i Göteborg. Så ett slumpmässigt urval hade tämligen varit långsökt.

4.7 Bearbetning av data och analys

För att vi skulle kunna tolka våra informanternas utsagor rätt ansåg vi att våra anteckningar inte räckte därför transkriberade vi också våra inspelade intervjuer. Transkribering innebär att man skriver ned det inspelade materialet till skriftlig form så att det blir till en text (Brinkmann & Kvale, 2009). Detta medförde också att vi kunde citera informanternas ordagrant (Larsson et al. 2005). Denna bearbetning av empirin innebär i vårt fall att vi har utgått utifrån en hermeneutisk ansats som just innebär ett tolkande utav texten (Brinkmann & Kvale, 2009). Vår egen förförståelse har stor betydelse i detta sammanhang då det är den som kommer utgöra grunden för vår tolkning av texten. Inom hermeneutiken talas det om den hermeneutiska cirkeln som innebär att tolkningen växer fram via en cirkulär rörelse i förhållande till vår egen förförståelse och med texten (Thomassen, 2007). Då vi varje gång läste texten fick vi en ny förförståelse som resulterade i nya tolkningar utav texten som till slut kunde ge oss en helhetsbild (Brinkmann & Kvale, 2009). Det är viktigt att påpeka att vår tolkning inte innebär en absolut sanning men vi visar ändå olika perspektiv på hur texten kan tolkas (Lilja et al. 2005). Vi är medvetna om att vår bearbetning av empirin samt analys har påverkats utav vår förförståelse då vi vet att vår kunskap inom ämnet blev större för varje dag. Vi kan även ha blivit påverkade av våra informanter som hade en oändlig kunskap. Via deras tyckande kan vi ha fått ytterligare förförståelse trots att vi har försökt att vara så objektiva som möjligt. Desto fler gånger vi läste utslagorna av intervjuerna fick vi även ytterligare förståelse.

Vi har även utgått ifrån en fenomenologisk ansats vilket innebär som Brinkmann och Kvale (2009) menar att det är individernas egna subjektiva upplevelser av verkligheten som studeras. En förening av en hermeneutisk- och fenomenologisk ansats är vanligt att använda då man vill tolka och förstå sin empiri (Larsson et al. 2005). Vi läste igenom materialet åtskilliga gånger för att vi skulle kunna få en god grund till den kvalitativa analysen samt för att urskilja teman som kom upp under intervjuerna vilka kan härledas till vårt syfte och från våra valda teoretiska utgångspunkter. Svenning (2003) menar att finna mönster i empirin är huvudsyftet med analysen.

Vi använde oss av analysstrategin meningskategorisering vilket innebär menar Larsson (2005) att man kodar intervjun i olika kategorier och då framkommer olika teman. Kategorierna kan ha framkommit i förväg genom att man utgår från de teoretiska perspektiven men de kan även ha utvecklats under bearbetningen av analysen. Våra teman *Förklaringsmodeller till mäns våld mot kvinnor, Gruppbehandling med underteman: Möjligheter med gruppbehandling och Svårigheter med gruppbehandling, Behandlarrollen och behandlarnas bemötande, Fördelar och nackdelar med manualerna med under temat: Fördelar och nackdelar med de olika temana* och *Skapande av insikt, motivation och förändring* utvecklades både genom de inlästa teorierna och via vår empiri, det vill säga intervju resultaten. Vi har även utgått ifrån meningstolkning vilket innebär att man tolkar utsagorna mer på djupet och med mer kritiska tolkningar av texten med bakgrund utav en hermeneutisk förståelse (Larsson et al. 2005). Vi har också valt att använda oss utav informanternas egna ord genom att citera dem vilket Brinkmann och Kvale (2009) hävdar kan göra det lättare för läsarna, då de själva får tolka det som redovisas under våra valda teman. Vi har dock bestämt oss för att inte ta med harklingar och liknande vi har även på en del ställen redigerat språket från talspråk till skriftspråk för att underlätta för läsarna. Vi har ändå varit mycket grundliga med att inte reducera innebörden i det som informanterna har sagt.

Vi valde att göra kategoriseringar utifrån dels teorier, tidigare forskning och även empirin då vi bearbetade materialet och analysen vilket innebär att vi då har utgått ifrån en abduktiv strategi. Detta är en blandning utav en induktiv och deduktiv strategi, där induktiv innebär att man hittar teori utifrån empirin medan deduktiv strategi är motsatsen. Detta påverkar självklart också vad det är för empiri som man får ut (Larsson et al. 2005).

4.8 Redovisning av materialet

Empirin består utav fyra informanter med en längre intervju vardera. Vi kommer att analysera materialet uppdelat utifrån olika teman som vi fått fram under bearbetning av empirin. Dessa svarar tillsammans på vilka förklaringsmodeller som behandlarna har till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer, hur behandlingsmetoderna beskrivs samt hur dessa påverkar männen men även vad behandlarna kan se för möjligheter respektive svårigheter med behandlingen. Först fokuserar vi på behandlarnas kunskap och deras beskrivning av männen i de olika temana. Efter det kommer en sammanfattande analys av det tema som beskrivits där vi också relaterar till olika delar av de teorier och tidigare forskning som vi tidigare redogjort för.

4.9 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet visar på hur tillförlitlig studien är. Den ska ses som stabil och om man gjorde den igen skulle resultatet bli detsamma som vid förra undersökningen. Men om man undersöker människor i en kvalitativ studie som vi gör, så innebär det att de inte är statiska vilket är ett måste för att få högsta reliabilitet. Detta beror på att vi människor är i ständig process och skulle kunna se annorlunda på det i en ny studie (Brinkmann & Kvale, 2009). Det som vi anser kan påvisa reliabiliteten i vår studie är att vi utgått ifrån en kollektiv intervjuguide (bilaga 1) vilket vi menar ökar reliabiliteten om undersökningen görs ytterligare ännu en gång. Dock måste vi ändå ha i åtanke att det kan finnas yttre och inre faktorer som påverkar behandlarna vilket kan ha funnits eller kan finnas om studien görs en gång till vilket kan medföra att resultatet kan bli förändrat. Sedan anser vi även att vi måste ha i åtanke att människor och samhället hela tiden förändras och ny kunskap produceras varje dag vilket också självklart kan påverka reliabiliteten. Då vi även har haft möjlighet till att återkomma till våra informanter med vidare frågor och frågor om vi har uppfattat dem korrekt så anser vi att reliabiliteten blir mer tillförlitlig.

När man prövar validiteten i en kvalitativ undersökning handlar det om hur trovärdig studien är och detta gör man genom att visa på i hur stor utsträckning man har studerat det som man hade syfte att först studera. För att en studie skall uppnå hög validitet är det väsentligt att forskaren tydligt klargör studiens avsikt och att man noggrant beskriver detta i frågeställningen (Holme & Solvang, 1997). Enligt Brinkmann och Kvale (2009) så bygger valideringen på att forskaren ska kunna ha förmåga till att granska, ifrågasätta och med olika teorier kunna tolka sina resultat. Framförallt att forskaren ska kunna se ur ett kritiskt perspektiv över sig själv och sin undersökning och att forskaren påvisar detta i sin studie (Brinkmann & Kvale, 2009). Svenning (2003) påpekar att det finns två olika former av validitet, dels inre validitet och dels yttre validitet. Den inre validiteten handlar om hur väl forskaren lyckas lägga upp sitt projekt och hur denne/denna har utformat sin studie. Den yttre validiteten handlar om att vi frågar våra frågor till rätt grupper av människor (Svenning, 2003). Detta anser vi har gjort, den inre validiteten anser vi att läsaren kan se genom att läsa vår metod del där vi på ett precist sätt har beskrivit hur vi har gått till väga under hela vår process men även granskat oss själva och vad vi kunde ha gjort istället. Vi anser oss även ha intervjuat rätt grupp av människor, då dessa just nu arbetar med behandling av män som utövar våld mot kvinnor i nära relationer. Behandlarna, anser vi, har den kunskap som krävs för att vi ska kunna känna att vår studie har hög validitet. Vår validitet stärktes även då vi mejlade våra utvalda citat till informanterna så att dessa kunde göra redigeringar vilket majoriteten av dem gjorde. Detta för att vi ville vara säkra på att vi tolkat informanterna rätt. Svenning (2003) antyder också att det övervägande sättet att värdera validitet på är om tillämpningen av teori på empirin överrensstämmer (Svenning, 2003). Detta menar vi oss ha gjort då vi använt flera teorier för att försöka påvisa olika perspektiv på empirin. Alla människor bär med sig en förförståelse och som forskare kan detta ibland bli problematiskt då det kan påverka tolkning och förhållningssätt i framställandet av studien. Vi har skapat oss en medvetenhet om detta för att kunna ha en så objektiv syn som möjligt. Vi har även tänkt på, som Holme och Solvang (1997) menar, att använda oss av flera teoretiska utgångspunkter för att motverka att en alltför subjektiv grundsyn ska prägla uppsatsen (Holme & Solvang, 1997).

Generaliserbarhet, innebär som Elofsson (2005) påstår att studiens resultat går att applicera på en större population än den population som forskaren har med i sin studie, alltså går resultatet att applicera på till exempel alla Sveriges behandlare och männen som går i deras behandling? (Elofsson et al. 2005). Ofta kritiseras kvalitativa undersökningar just på de här punkterna. Kritiker menar således att de inte är

generaliserbara till hela populationer vilket kvalitativa studier oftast inte strävar efter (Brinkmann & Kvale, 2009). Vi menar att alla individer är unika och att jämföra individers upplevelser av olika fenomen går sällan att generalisera till en hel befolkning i ett land. De kvalitativa forskarna har istället andra sätt att generalisera på. Alvesson och Sköldbäck (2008) menar att forskare kan generalisera på andra sätt. Undersökaren kan till exempel utöka teoriernas tillämpningsområden inom det område som studeras genom att använda sig av den kvalitativa empirin. Larsson (2005) menar att det normala antalet informanter i en intervjustudie brukar ligga på mellan 10-15 personer (Larsson et al. 2005). Trots att vi var två stycken undersökare så ansåg vi med stöd från vår handledare att vi hade för lite tid för att ha med fler informanter då vi ville göra en utförlig ordentlig djupgående analys av få informanter och läsa tillräckligt med teori om ämnet ifråga. Som Repstad (1999) hävdar så blir analysen ytlig då intervjuerna är för många och hur många informanter en forskare ska ha är upp till dem själva att avgöra. Starrin et al. (1996) diskuterar kring hur mycket data som man skall samla in och menar att man slutar då man känner att det uppstått en så kallad mättnad. Vi anser att trots vårt val av endast fyra informanter så gav de oss väldigt mycket empiri då de hade otroligt mycket kunskap. Vi avgjorde att empirin var tillräckligt mättad för att kunna svara på vårt syfte. Vi avser ju dock inte att dra några generella slutsatser då vårt syfte är att ge en exemplifiering och koncentrera oss på de medverkandes egna erfarenheter som vi väver samman med varandra tillsammans med begrepp, teorier och tidigare forskning för att få en helhetssyn och en förståelse.

4.10 Etiska överväganden

För att samhället och individerna i samhället ska utvecklas har den vetenskapliga forskningen en viktig mening. När man läser om de forskningsetiska principerna inom humaniora och samhällsvetenskap forskning har samhällets medlemmar ett krav mot otillbörlig insyn. Det gäller till exempel deras livsförhållanden. Individerna får heller inte utsättas för någon fysisk eller psykisk skada, kränkning eller förödmjukelse vilket kallas för individkravet och är den självklara utgångspunkten när man följer de forskningsetiska överväganden. Det finns sedan fyra huvudkrav; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet ([www.codex.vr.se, 101025](http://www.codex.vr.se/101025)).

Meningen med informationskravet är att alla berörda personer ska förstå syftet med studien och även förstå deras uppgift av att medverka i den. Man ska även informera om hur man kommer att arbeta med det insamlade materialet och vad som händer med det efter att studien är avslutad. Deltagandet är frivilligt och informanterna får när som helst avbryta sin medverkan ([www.codex.vr.se, 101025](http://www.codex.vr.se/101025)). Inför samtliga fyra intervjuer hade vi med oss ett informationsbrev (se bilaga 2) där alla kraven framkom samt vårt syfte med studien. Samma information berättade vi även muntligt innan intervjun startade. Vi uppgav även igen våra namn, telefonnummer och mejladresser i informationsbrevet om det skulle dyka upp några oklarheter efter att intervjun var avslutad.

Samtyckeskravets mening innebär att informanterna har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Forskaren måste därför få de berörda personernas godkännande ([www.codex.vr.se, 101025](http://www.codex.vr.se/101025)). Detta fick vi redan då vi pratades vid i telefon. Vid varje intervjustart meddelade vi informanterna om detta och frågade dem om vi hade deras samtycke till att vi spelade in intervjun på telefonen. Ingen motsatte sig detta.

Konfidentialitetskravet innebär att all information som uppkommer under exempelvis intervjun kommer att hanteras konfidentiellt. De som privatpersoner behandlas

anonymt om det inte gärna vill att det framkommer vilka de är (www.codex.vr.se, 101025). Våra informanter hade inget emot att deras verksamhetens namn framkom då alla ansåg att det var positivt om verksamhetens namn stod med i uppsatsen då de ansåg att allmänheten bör veta vad de gör och varför. En av fyra kände att anonymiteten inte spelade någon roll men då majoriteten av informanterna ville vara anonyma valde vi att göra alla informanter i studien oidentifierbara. Under vår bearbetningsprocess av uppsatsen åkte vi omedelbart hem och förde över de inspelade intervjuerna från telefonen till datorn och raderade inspelningen på telefonen. Sedan förvarade vi vårt material, så som datorer och anteckningar på ett säkert ställe.

Det fjärde och sista kravet är nyttjandekravet. Det handlar om att man inte vid ett senare tillfälle kan ta del utav informationen vid en annan undersökning utan endast för det syftet som vi presenterar med vår studie (www.codex.vr.se, 101025). Vi informerade informanterna om att deras utsagor endast kommer att publiceras i vår uppsats och att denna senare kommer att bli offentligt material då den i framtiden kommer att läggas ut på en av Göteborgs universitets databaser på internet. Vi har inte upplevt några särskilda etiska dilemman i samband med vår uppsatsutformning.

5. Resultat och analys

Vi har valt att kalla våra fyra informanter för A, B, C och D.

5.1 Förklaringsmodeller till mäns våld mot kvinnor

Utifrån detta tema kommer vi att besvara vår första frågeställning vilken är vad behandlarna har för förklaringsmodeller till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

A berättar om männens uppväxt:

"Det finns en huvudgrupp av män hos oss där vi kan se individer som växt upp under svåra förhållanden med till exempel våld, kränkningar eller/och där föräldrarna haft en omsorgssvikt i relation till sina barn - detta kan lättare utvecklas till en våldsbenägenhet hos mannen när han är vuxen." A fortsätter: "En del män har aldrig blivit slagna, en del män har varit med om andra traumatiska upplevelser i hemmet, till exempel blivit övergivna i någon form. Detta innebär en stor risk att de överför denna känslomässiga skada på sina egna nära känslomässiga relationer – kvinnor och barn. Detta samband bekräftas ständigt av de berättelser som män med aggression och våldsproblematik berättar för oss."

B berättar:

"För att få igång en grupprocess så låter vi männen göra en del övningar. En övning är till exempel "kokboken". Gruppdeltagarna får i uppgift att göra var sitt "recept" i en kokbok. Grund ingrediensen är ett nyfött gossebarn. Uppdraget innebär att var och en får skriva ner vilka ingredienser som behövs för att göra den lilla pojken till en våldsutövare, vad gäller kvinnofridsbrott, när han uppnått 35-40 årsåldern. Männens "recept" innehåller nästan alltid de "ingredienser" som de själva varit med om under sin uppväxt. Många män har själva blivit slagna eller bevittnat våld som barn. Reflektionen, i gruppen, efter övningarna, gör gruppdeltagarna starkt berörda och fungerar som en igångsättare för en konstruktiv diskussion "

A arbetar också med övningen ovan. Det denna behandlare ser utifrån männens utsagor så skapas en våldsman oftast av lite eller ingen närhet, att de närmsta vuxna minimerar viktiga händelser för barnet, psykisk misshandel samt alkohol och droger. A menar också som B antyder att männens berättelser av skapandet av en våldsutövare är en exakt beskrivning av dem själva.

C från Frivården utgår ifrån en ekologisk förklaringsmodell till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor. Men behandlaren tillägger att IDAP programmet har en viss feministisk prägel som utgår från en könsmaktsordning medan C som behandlare menar att den psykodynamiska andan ligger till grund för sin egen utbildnings bakgrund.

D berättar:

"Ett tidigare problem med IDAP:s teoribas, tycker jag har varit att man har utgått från den hierarkiska strukturen som en förklaringsmodell, det här patriarkala att det är mannen som är överordnad, styrande och är den som sätter normen. Jag tycker inte att den räcker som en ensam förklaringsmodell."

Fortsättningsvis säger D:

"Vi måste titta ännu djupare på vad våldet kan bero på, att man ändå tar sig rätten att slå en kvinna. Jag tror inte bara att vi kan förklara det så enkelt, vi måste ha många förklaringsmodeller. Det kan bero på hur han är fostrad, vilken anknytning mannen har. När en separation blir ett faktum så kan det ju väcka väldigt mycket känslor. Låt oss säga att han har en otrygg anknytning och det räcker med att han blir lämnad, så väcker det här andra trauman som kanske egentligen inte går att förklara med att mannen anser sig vara man i huset. Det kan vara så att mannen får en kris i sig själv över att han blir lämnad samt att han funderar på vad andra ska tycka om honom. Mannen kan tänka: Hur ska jag hantera det här? Vem är jag? Jag är inget värd. Jag tror vi måste se utifrån flera nivåer. Jag skulle vilja ha fler förklaringsmodeller så att jag kan bemöta klienterna på flera nivåer."

D: *"Vi måste ta in fler förklaringsmodeller för annars tycker jag inte att vi blir trovärdiga inför våra män i gruppen."*

A från Kriscentrum för män tillägger att en av de farligaste situationerna för en kvinna är i själva uppbrottet från mannen. Behandlaren beskriver ett exempel på hur en man har fortsatt med sin destruktivitet efter uppbrottet och menar att mannen blandar ihop sina barndomsupplevelser med nutid. Han har svårt för en separation då denna påminner och väcker upp smärtsamma känslor utifrån separationer i barndomen.

D från Frivården berättar:

"IDAP som jag jobbar med, tar ett avsteg ifrån att ha missbruk som en förklaringsmodell. Man säger då att mannen antagligen redan innan har inre strukturer som gör att dessa stärks utav alkoholen. Men samtidigt så kan jag se, från det när man har jobbat med män, att får vi bort missbruket så får vi bort en väldigt stor del utav våldet, det vill säga om det har ett klart samband. Männerna kan ofta ha det här som förklaring: Alltid när jag är full eller alltid när jag är påtänd. Sedan kanske de ändå måste jobba med en viss problematik eller ett visst synsätt. Men jag tycker att vi ska ta med att missbruk kan vara utlösande på många sätt, på sådant som man förtränger då man är nykter, och då kan det minimera mycket. Så därför tycker jag att vi egentligen alltid behöver ha parallell behandling."

5.1.1 Sammanfattande analys

Alla informanter utgår från en så kallad ekologisk förklaringsmodell till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer. De betonar dock något olika nivåer i denna modell.

Det framhävs tydligt att samtliga informanter betonar att en psykodynamisk förklaringsmodell är en central del i deras förklaring till uppkomsten av våldet mot kvinnan. Genom att barnet har upplevt detta våld av exempelvis modern kan denna ses som oförutsägbar av barnet vilket resulterar i en otrygg anknytning. Detta anknytningsmönster kan göra att barnet som vuxen återupprepar beteendet som den själv har varit utsatt för. Bland annat lyfter de fram att om man har upplevt våld och kränkningar under barndomen leder detta till att man kan överföra detta till nästa känslomässiga relation till exempel parförhållande.

Enligt Broberg (2008) handlar anknytningsteorin om det tidiga samspelet mellan förälder och barn och utifrån hur föräldrarna knyter an till barnet så skapar barnet en så kallad inre arbetsmodell vilken resulterar i att barnet lär sig att förstå sociala beteenden hos andra och hos sig själv och att förhålla sig till dessa för att utveckla

en inre trygghet och självkänsla. Får de inte dessa menar Bowlby (1980) att det blir brister i anknytningen och detta kan komma att påverka framtida relationer i vuxen ålder. De band och de identifikationer som utvecklas i samband med anknytningen till föräldrarna skapar hos barnet mentala föreställningar. Enligt Mail och Solomon (1990) utvecklas då ett anknytningsmönster vilket visas i hur en person tänker, känner och handlar i samspel med andra människor. Detta är något som hos individen kan ske medvetet likaväl som omedvetet. Det finns enligt samma forskare barn som har fått en otrygg anknytning då föräldern har varit oförutsägbar och försummande inför barnet. Dessa barn utvecklar ofta egenskaper i form av klängighet, att de blir krävande, kontrollerande och svartsjuka i vuxen ålder. De individer som fått en otrygg anknytning riskerar på så sätt att framkalla situationer där de blir lämnade eller övergivna vilket är det som dessa personer är mest rädda för.

Ur ett annat perspektiv påstår Bandura (1977) att våld kan läras in genom att observera personer som utövar våld mot andra och även på individen som barn. Detta kan läras in via familjemedlemmarna. Då informanterna berättar om att många utav männen har upplevt våld eller bevittnat våld som barn kan de närmaste, som har utövat våldet, ses som modeller på hur man ska bete sig. Det är detta som kallas för observationsinläring i social inläringsteori.

Två behandlare menar att det finns en kritisk punkt för våld i en relation vilket är vid en parseparation. Om vi utgår ifrån att det är kvinnan som vill separera från mannen så kan detta skapa vredesutbrott och en stark känsla av maktlöshet hos mannen av rädsla över att bli lämnad ensam. Då männen uppvisar tecken på rädsla över att bli övergivna menar vi att detta kan vara ett tecken på en otrygg anknytning och hans känslor kan härstamma från tidigare erfarenheter. Vid separationen kan det då uppstå en desperation hos mannen vilket kan leda till att mannen utövar våld mot kvinnan. Lennéer-Axelsson (1989) talar om begreppet separationsvåld där männens våld skiljer sig ifrån övriga på så sätt att de aldrig eller mycket sällan innan har utövat våld. Denna separation framkallar extrema övergivenhets känslor, ensamhet, vrede, svartsjuka och maktlöshet. Man kan se separationsvåldet som ett uttryck för en stark krisreaktion och mer impulsiva aggressionskänslor. Även Eliasson (2000) framhåller att våldshandlingar ofta handlar om att människor vill återskapa kontrollen över situationen när de upplever att de blir övergivna och svikna. Denna kontroll som en individ vill ha över en annan handlar ofta i grunden om maktlöshetskänslor.

En av informanterna betonar vikten av att beakta missbruket eftersom detta kan vara en av förklaringsmodellerna till våldets uppkomst. Isdal (2008) menar att drogerna inte gör något ytterligare än att frambringa och förstärka det som redan finns inom oss. Författaren påstår att barn som har en bakgrund med bristande omsorg ofta har en sårbarhet och utvecklar då en maktlöshetsproblematik. Han anser att dessa barn kan ha en starkare dragning till våld än vad andra barn har. Droger kan vara en bidragande faktor till ökad aggressivitet. De män som agerar aggressivt och våldsamt under påverkan av droger sägs med största sannolikhet ha ett aggressionsproblem. Det som ligger till grund för det utlösande våldet menar Isdal (2008) är vanmakt och maktlöshet vilka är underliggande känslor och problem som lyfts fram av exempelvis alkoholen.

5.2 Gruppbehandling

Nedanstående teman svarar tillsammans på hur de aktuella behandlingsmetoderna beskrivs och hur de påverkar männen utifrån behandlarnas perspektiv. Samt vad behandlarna ser för möjligheter respektive svårigheter med behandlingen.

Samtliga informanter använder sig av gruppbehandling som metod. På Utväg och Kriscentrum för män ges även individuella behandlingssamtal.

5.2.1 Möjligheter med gruppbehandling

B som arbetar på Utväg beskriver att behandlargruppen är halvstrukturerad, vilket innebär att män kan påbörja sin behandling vid varje nytt tema. Detta medför att det alltid kommer att finnas mer erfarna män vilka har deltagit i behandling under en längre tid. Dessa män kallas för "åldermän". De är väldigt välkommande och omhändertagande mot nykomlingarna. Ofta börjar man med att gå laget runt. Åldermannen börjar alltid med att berätta vem han är och varför han är där. Efter detta får den man som har varit i gruppen näst längst fortsätta att berätta och så fortsätter man tills man kommer till den som är helt ny. Det här skapar en öppenhet i gruppen vilket gör att nykomlingarna känner att det kan erkänna både för sig själva och inför gruppen vad de har gjort, det vill säga utövat våld. B menar att denna ingångsprocedure är väldigt viktig.

C: *"Det löpande intaget gör att man blir mer omhändertagande. Alla har varit i den situationen att man kommit in i gruppen som ny. Man har då blivit väl omhändertagen och det är ett väldigt respektfullt bemötande och de är väldigt måna om att alla ska få vara med och trivas och så. Sen är det väl klart att det varierar beroende på vilka grupper man har. Det ser ju lite olika ut men oftast så är det så att man tar väldigt väl omhand om de som kommer nya, eftersom man har varit ny själv."*

D berättar att det är en stark sammanhållning i gruppen. Gruppen är ju öppen med insläpp då och då. Programledaren menar även att det finns en väldigt fin respekt mellan männen. De gamla är traditionsbärare för de nya gruppmedlemmarna och de gamla för vidare traditionen till de nya. D menar att har man en gång börjat så håller detta i sig.

B: När man är ny så är man rädd och har fördomar mot de andra männen. Att acceptera att lyfta fram våldet är okej. Det är viktigt menar B med positiv feedback, som till exempel att man uppmuntrar männen att berätta vidare och tala om för dem att det är bra att de kan tala om detta då det är en förutsättning för att de ska kunna komma vidare. B menar att den positiva feedbacken även kan användas av de andra gruppdeltagarna genom att någon säger att de också har varit med om liknande situation. Genom att de även får skriva på ett gruppkontrakt om att tystnadsplikt och respektfullhet råder, så blir detta en stor trygghet för männen. B anser att det är mycket viktigt för männen att de vågar tala om våldet samt våga visa sina känslor för detta är ofta något de tidigare inte har gjort.

C: *"Fördelen med gruppbehandling är att männen tycker det är skönt att prata med andra helt vanliga män som har samma problem. Man pratar inte om detta med någon annan ute på jobbet eller kompisar och så."*

D från Frivården anser att fördelen att vara i grupp är att mannen kan spegla sig i andra män. Det är svårt att ta till sig att man har blivit dömd för misshandel, vilket innebär att man är en misshandlare. I en grupp blir det lättare att benämna detta och skammen blir inte lika stark då alla är dömda för liknande brott. Männen märker att de inte är ensamma om sin situation. I gruppen kan man tala om känslor, sin

rädsla, sin frustration med mera. Gruppen fungerar som ett känslomässigt stöd för männen.

A: *"I min ickevåldsgrupp säger männen ofta att det var skönt och gå hit och förstå att man inte är själv." "Att jag inte är ensam om att ha de här problemen och att jag får hjälp genom att höra på de andra människors berättelser."*

B: *"Och att hitta en respektfull hållning i gruppen där vi kan aktivera den fungerande delen av deras inre jag och använda oss av den i arbetet. Männen har så ofantligt mycket kloka saker att säga."*

C tror även att männen säkert är mer respektfulla mot varandra i gruppen än vad de är mot sina kvinnor.

B menar att det som är bra med gruppen är att konfrontationen sker utav sig själv där. Männen konfronterar varandra istället för att behandlaren ensam ska konfrontera dem.

D: Styrkan i gruppen är att männen har samma roller och kan på så sätt rätta varandra och konfrontera varandra på ett annat sätt än vad programledarna kan.

B berättar att problemet med individuella samtal är att det finns många utvägar att gå, alltså att man lätt kan komma undan. *"När jag arbetade med individuell behandling av män som utövat våld så visade det sig att det tog längre tid innan jag vara nöjd och jobbat igenom de olika teman som jag tyckte var viktiga att bearbeta. Det är svårare att hålla fokus i en enskild behandling än i en gruppbehandling. Nästan, varje individuellt behandlingstillfälle, varje gång de kom så hade det hänt något aktuellt som flyttade fokus bort från våldsbehandlingen. Den individuella behandlingen gav mannen större möjligheter att slinka undan från våldet."*

5.2.2 Svårigheter med gruppbehandling

C: *"Man måste skapa ett klimat och en allians, vilket inte händer från dag ett utan det är ju något man får jobba på hela tiden, att skapa klimatet i en grupp."*

C: *"Det språkliga kan vara en svårighet i grupperna och man är på olika nivåer språkligt."*

C: *"Enda nackdelen är att ha individer i en grupp som inte är motiverade, det är klart då påverkar det ju gruppen."*

A: *"Det finns möjligen några personligheter som inte klarar av att vara i grupp men dessa är väldigt få."* A diskuterar vidare: Kan denna man då passa in i relationen med sin kvinna eller med sina barn? I en relation ingår man ju alltid i och det är ju en grupp. Hur ska det då gå med den mannen om man inte "klarar av" att ha honom i grupp?

B berättar att många utav männen har svårt med gränser, därför har de alltid en struktur i grupperna där de sätter just gränser. Det är en del av strukturen att sätta gränser, en koppling till verkligheten.

5.2.3 Sammanfattande analys

Man arbetar i alla verksamheter med öppna grupper. Tre av informanterna talar om att åldermännen/traditionsbärarna, det vill säga de som har varit med ett tag, tar väl hand om de nya männen i gruppen och visar hur ramarna i gruppen ser ut. Helkama et al. (2000) menar att för en människa ska kunna socialiseras så måste det finnas socialisationsagenter tillhands. Dessa åldermän/traditionsbärare kan enligt vår mening ses som sekundära socialisationsagenter för nykomlingarna i gruppen så att dessa ska kunna socialiseras in i gruppen och lära sig de normer och förväntningar som finns i gruppen. B uppger att åldermännen också sätter en viss nivå när de inleder samtalen i gruppen vilket gör att dessa är väldigt öppna angående sitt våld inför nykomlingarna. Nilsson (1996) påstår att rollerna i en grupp kan skilja sig åt när det handlar om prestige och status. Genom att man hittar sin plats i en grupp bidrar detta till att man gör sociala jämförelser med varandra. Vi speglar vilka förmågor vi har och hur dessa står i jämförelse med andra och på så sätt ser vi om våra åsikter duger och ses som legitima. Detta kan även kallas för gruppidentifiering då det blir ett starkt band mellan gruppmedlemmarna och deltagarna börjar ett ömsesidigt ge och tagande (Lennéer-Axelsson & Thylefors, 1981).

Nilsson (1996) menar att det i en grupp alltid skapas olika klimat. Man kan även i gruppen bygga upp ett förtroende som skapar en öppenhet och klimatet kan kännas stödjande för gruppen (Nilsson, 1996). Då åldermännen/traditionsbärarna socialiserar in nykomlingarna i gruppen till det öppna klimatet leder detta till att våldet blir legitimt att tala om och det blir inte längre lika mycket skam och skuld som tidigare. En annan styrka med gruppen är att de kan konfrontera varandra på ett annat sätt än vad behandlarna kan göra. Payne (2002) menar att i kommunikationsteorin så finner vi begreppet återkoppling vilket innebär att man utvärderar information som man erhållit genom någon form av kommunikation som exempelvis verbal för att sedan ge en feedback till den individ som sänt ut informationen. Männerna i gruppen upptäcker även att de inte är ensamma i sin situation. Universalisering är något som är effektivt när det gäller gruppbehandling. Detta innebär att när man hör om andras problem då känner man igen sig själv vilket bidrar till att de egna problemen förminskas och problemets påverkan på sig själv. Detta resulterar också i att man själv vågar eller provoceras fram till att berätta om sitt eget problem och även möjligen börja bearbeta. Då fler personer i gruppen talar om liknande problem avdramatiseras våldet och individen behöver inte längre kämpa för att dölja det denne gjort (Lennéer-Axelsson & Thylefors, 1981). D berättar att fördelen med en grupp är att männen kan spegla sig i varandra. Programledaren menar även att det kan vara skamfullt nog att bli dömd för kvinnomisshandel. I en grupp där alla har blivit dömda är det lättare att tala om detta eftersom skammen blir då inte lika stor. Bandura (1977) hävdar att den sociala inlärningsteorin bygger på att individer observerar varandra som modeller och på så sätt lär de sig om hur olika beteenden kan användas i olika situationer. C berättar att männen ofta har ett respektfullt beteende mot varandra än vad de har därhemma mot kvinnorna. Vi menar att denna respektfullhet som växer fram i gruppen sker genom den modellinlärning som männen observerar genom att studera varandra. Det här kan i sin tur leda till att männen lär sig detta beteende som en social inlärning vid specifika situationer som även kan utövas i hemmet mot kvinnan.

Schødt och Egeland (1994) menar utifrån systemteorin att system består utav olika komponenter som samspelar med varandra där varje komponents egenskap påverkar varandra ömsesidigt. Författarna menar för att kunna studera helheten så kan denna bara förstås genom komponenternas interaktion med varandra. Payne (2002) menar att gruppen utgör ett socialt system. Det framkommer i intervjuerna att männen ibland kan ha svårt med gränssättning och därför är behandlarna noga

med att ha en tydlig struktur i gruppen. Schødt & Egeland (1994) hävdar att det är systemets struktur som skapar varje individs beteende samtidigt som individen sätter villkor för systemet. D berättar att traditionsbärarna för över den respektfulla andan till nykomlingarna vilket bidrar till att detta ofta fortlöper.

C talar om att en grupp kan bli påverkad av att individer i gruppen inte är motiverade och A berättar att det finns vissa människor som inte klarar av att vara i grupp. Forsberg och Wallmark (1998) menar att alla system strävar efter att hela tiden vara i balans, det som rubbar balansen är om systemet blir påverkade av en positiv feedback. Schødt och Egeland (1994) menar att positiv feedback innebär att det sker en återrapportering till systemet som påverkar individerna i systemet vilket resulterar i att beteenden också påverkas. B beskriver att både programledaren och männen i gruppen ger deltagarna positiv feedback till varandra vilket bidrar till att männen öppnar sig mer och vågar tala om våldet vilket också B menar och att detta är en förutsättning för förändring i positiv mening.

5.3 Behandlarrollen och behandlarnas bemötande

A anser att det är viktigt för klienten att miljön är trygg och där de känner att behandlarna bryr sig om dem. Det är viktigt som behandlare att ge klienten ett bra bemötande genom exempelvis en välkomnande entré och att bjuda på kaffe. Det är även viktigt att vara empatisk och visa en form av godhet. Genom skapandet av denna atmosfär vågar ofta männen öppna sig. A menar att bemötandet med godhet även leder till att männen ser behandlarna som förebilder och på så sätt speglar sig männen även i dessa. Det respektfulla bemötandet resulterar även i att männen vågar öppna sig.

D: "Ja jag tror det är bland annat förutsägbarhet. Framförallt så ska de ju veta vad jag har för utbildning tänker jag. Alltså vad har jag för position, vad målet är med det vi gör och målet dom har. Flera gånger har de sagt att dom tycker att de blivit respektfullt bemötta."

Vidare: "Det tror jag skapar trygghet med bestämda positioner". "Jag tror att om de vet vem jag är så tror jag de blir trygga i det och då tror jag att det kan skapa relationer."

D: " Man pratar ganska mycket om jämlikhet på socionomprogrammet, att man ska vara jämna och att man ska försöka plana ut och så här, men de professionella har alltid makt. Vi har alltid ojämlikhet och det tror jag att vi ska vara väldigt medvetna om. Vi har möjlighet att ge repressalier i kriminalvården. Männen får inte heller glömma att får jag veta något som kan vara straffbart och med långa strafftider så kan jag bryta sekretessen. Om jag anar att barn far väldigt illa och socialtjänsten inte vet något, då skall jag anmäla och där tror jag att vi ska vara medvetna om att den makten har vi och jag strävar aldrig efter att bli jämställd. Därför att jag egentligen modellerar den sundhet liksom att jag ska modellera en person som inte slår, alltså modellerar jag samhällssynen."

A: "Eftersom mannen kommit hit frivilligt och inser efter en tid det allvarliga i sina handlingar lyssnar han väldigt gärna på vad vi säger till honom." A menar att de som har makt, de har ett överläge. Behandlaren nämner att mannen har så mycket skuld för att han har varit våldsam så att han i princip tar emot vilken behandlingsmetod som helst. Man får med sin makt inte kränka dem i metodvalet då många tror att man måste bemästra förövaren. A menar att metoden är kopplad till behandlaren då man som behandlare använder sig själv som verktyg, det är även väldigt viktigt med tydlighet och regler.

C: " Som programledare ser det väldigt olika ut beroende på erfarenhet, utbildningsnivå etcetera. Färdigheterna hur man leder programmet är avgörande på hur effekterna blir och hur sessionerna utformas. Metodens påverkan har väl 10 procent av 100 och programledarens färdigheter står till 50 procent. Det får vi inte glömma bort. Ledarens roll är väldigt viktig för påverkan för männen."

D från Frivården påpekar vikten av att programledarna känner tillit för varandra. Detta är ytterst viktigt om en av programledarna är kvinna. För många män kan en kvinnlig programledare påminna om kvinnan som de utövade våld mot vilket kan innebära att männen inte tar den kvinnliga programledarens behandlarroll på lika stort allvar som på den manliga programledarens. Det är då extra viktigt med att bra samarbete mellan programledarna.

C från Frivården menar också att männen ibland försöker skapa en allians med den manlige programledaren då en kvinnlig programledare kan påminna om kvinnan som de utövade våld mot. C betonar att programledarna måste vara medvetna om detta för att behandlingen ska bli så bra som möjligt och att de i gruppen talar om det som händer.

D menar även att det är viktigt att programledarna reducerar "bastuskämt" i gruppen. Det accepteras inte att kalla sin partner eller ex partner för nedvärderande ord utan alla kvinnor ska benämnas vid sitt namn för att inte objektifiera kvinnan. Om programledaren skulle acceptera detta kan det leda vidare till en fortsatt reproduktion av kränkningar i männens beteende.

A nämner att det är viktigt att konfrontera mannen men att sedan ta tillbaka konfrontationen så att inte mannen känner sig kränkt. A menar att många av männen saknar tillit till andra människor vilket kan ha att göra med personens bakgrund. Den lilla tilliten som männen har kan i så fall försvinna med en ny kränkning vilken kan vara en konfrontation från behandlaren.

B: "Behandlingen av många män som har en annan kulturell bakgrund kräver att vi som behandlare, i våra samtal, utgår från ett strukturellt perspektiv. Som behandlare är det viktigt att kunna byta fokus och perspektiv."

5.3.1 Sammanfattande analys

A menar att det är viktigt för männen att behandlaren visar omtanke, att de bryr sig om männen, att man är empatisk, visar godhet och har ett bra bemötande. Informanten nämner även att när man som behandlare går in med ett sådant förhållningssätt bidrar detta till att männen vågar öppna sig. Denna godhet menar även behandlaren kan smitta av sig på männen. Lennéer-Axelsson och Thylefors (1981) menar att det inte är endast gruppledarens och klienternas egenskaper i en grupp som gör att en grupp fungerar utan det är hur samspelet emellan dem utvecklas. Författarna beskriver hur Rogers (1957) och Truax och Carkhuff (1967) i sin undersökning kom fram till att det är viktigt i en behandlingssituation att klienten känner att behandlaren är genuin, äkta och att klienten känner sig omtyckt utav behandlaren för att behandlingen ska bli så bra som möjligt. Lennéer-Axelsson och Thylefors (1981) talar om hur gruppledaren kan påverka gruppen. De hävdar att det har gjorts ett antal olika psykoterapiundersökningar har påvisat att det som är avgörande av effekterna i psykoterapi är behandlarens personlighet och relationen mellan behandlare och klient. Det är behandlaren som är det främsta verktyget till att behandlingen kan bli bra och det är denne som klienten alltid möter. A talar om att man måste vara försiktig vid konfrontationer då dessa män ofta lättare känner sig kränkta och har brister i sin tillit till andra. Dessa konfrontationer gör han därför med stor försiktighet för att inte kränka männen. A betonar även vikten av att man som

behandlare måste vara varsam med val av metod då männen i desperation efter förändring kan gå med på vad som helst. C nämner också betydelsen av ledarrollen då programledaren anser att programledarens färdighet i förhållande till metod utgör 50 procent av behandlingsupplägget.

Två av informanterna från Frivården nämner vikten av samarbetet mellan programledarna då en av dem kan vara kvinna och då kan vi se vilken stor vikt samarbetsrollen mellan programledarna har. Det är viktigt att parterna är öppna och kunna lita på varandra. Lennéer-Axelson och Thylefors (2005) menar att samarbetsrollerna innebär att människor i grupp sätter normer, lyssnar och uppmuntrar varandra och skapar en stämning vilken bidrar med att man kan öppna sig och lita på varandra. Samtidigt försöker personerna reducera spänningar som kan finnas i gruppen och då kan samarbetsrollerna sägas ha uppgifter som kan ses som ett brobygge mellan individen och de grupprocesser som uppstår. En behandlare nämner även att man måste vara medveten om att processer i gruppen kan uppstå då det finns en kvinnlig programledare i gruppen men att man då måste tala om det. Connell (1995) hävdar att det finns en existerande strukturell underordning av kvinnan i samhället, en hegemonisk maskulinitet. Giddens (2007) tar upp Connells begrepp genusregim, vilken innebär att genusrelationerna kan se olika ut i olika miljöer. En stat kan ha sin egen genusregim samtidigt som en familj kan ha sin. I gruppen kan det finnas en egenskapad genusregim som ser annorlunda ut mot samhällets regim. Den kvinnliga programledaren är den som nu kan anses vara "överordnad", männen måste då anpassa sig till den nya miljön med nya normer som antagligen inte ser likadan ut som i hemmet.

Schødt och Egeland (1994) menar att systemteorin tar upp att individerna som utgör ett system och har en relation till varandra samt även att de blir ömsesidigt påverkade av varandras egenskaper. Delarna måste studeras i samspel med varandra för att utgöra helheten. Författarna menar även att det finns olika system i samhället och ett av dem är ett terapeutiskt system, detta system skapas av ett problem där gemenskapen är central vilken skapas mellan terapeuten och klienten. Programledarna tillsammans med männen menar vi kan ses som ett terapeutiskt system då det är våldsproblematiken som har skapat systemet och de tillsammans har skapat en gemenskap mellan programledarna och männen. Schødt och Egeland (1994) påstår att det inom ett system kan finnas olika subsystem. Inom detta terapeutiska system menar vi att det finns ett subsystem vilket utgörs av programledarna. Ett system kan även vara en del utav flera delar, där flera av systemen har en koppling till varandra, dessa system kallas för suprasystem (Schødt & Egeland, 1994). Männen kan sägas ingå i flera suprasystem, de ingår dels i det terapeutiska systemet och dels i familjen där kvinnan finns. D beskriver hur viktigt det är för programledarna att inte acceptera bastuskämt i gruppen då detta kan reproduceras i mannens beteende fortsättningsvis. Vi menar att det terapeutiska systemet kan påverka systemet där kvinnan och mannen ingår, alltså ett annat suprasystem därför är det viktigt som programledaren menar att tydliggöra ett visst klimat i gruppen så att inte de negativa attityderna vidareproduceras utan istället förändras till positiva attityder. Då system alltid påverkar varandra menar vi att klimatet i gruppen kan påverka systemen som männen ingår i positivt. Samtliga i det terapeutiska systemet strävar förhoppningsvis efter samma mål, att upphöra med våldet mot partnern (Schødt & Egeland, 1994). För att nå målet menar Öquist (2003) att det måste finnas en reglering och kontroll i systemet. En terapeutisk insats försöker skapa en förändring genom att påverka systemet och i det här fallet då gruppen av män. Ofta bidrar detta till att det skapas ordning i det nuvarande systemet alltså hos gruppen. Vi menar att denna ordning kan utläsas i att männen inte får fortsätta med sitt beteende i form av bastuskämt i det terapeutiska systemet vilket de är vana vid i andra suprasystem. Programledarnas försök till reglering av bastuskämten kan

även ses som en positiv feedback då återrapporteringen påverkar männens handlingar till att inte fortsätta med skämten och denna feedback leder till en förändring i systemet och balansen rubbas (Forsberg & Wallmark, 1998). Schødt och Egeland (1994) hävdar även att varje persons beteende påverkas av systemets struktur och det är individerna i systemet som sätter villkor för systemet. Vi menar att programledarna sätter ramarna för systemets struktur vilket männen i gruppen påverkas av och försöker upprätthålla då systemet strävar efter balans.

En behandlare beskriver hur man som behandlare måste möta männen olika, till exempel de som har annan kulturell bakgrund så får man ofta med en gång gå på det strukturella och byta perspektiv. Utifrån rapporten Ending Violence against women (1999) så innebär den ekologiska förklaringsmodellen att det finns olika faktorer till att män utövar våld mot partnern. En av dessa faktorer är den strukturella förklaringen vilken innebär att det finns olika strukturer som utgår från att mannen är överordnad kvinnan och där det finns normer vilka tillåter kontroll över kvinnan.

5.4 Fördelar och nackdelar med manualer

Utifrån vår empiri arbetar alla våra informanter med utgångspunkt från en bestämd manual som ram för behandlingen. I dessa manualer ingår olika bestämda teman. Kriscentrum för män och Utväg som arbetar med metoden ickevåldsgrupp utgår från följande teman: Vad är våld?, Psykiskt våld, Sexualitet och intimitet, Alternativ till våld, Ansvar, Far och barn, Orsaker till våld och Vad gör våldet med oss? I Frivården där de arbetar utefter IDAP programmet och dess metod där har de dessa teman: Icke-våld, Icke hotfullt beteende, Respekt, Stöd och tillit, Ärlighet och ansvarstagande, Sexuell respekt, Partnerskap, Ansvarfullt föräldraskap samt Förhandling och rättvisa. Under dessa teman ingår sedan olika övningar som männen får genomföra.

A på kriscentrum för män som arbetar med metoden ickevåldsgrupp bättre anser att manualen som de arbetar utefter bidrar till att arbetsgruppen kan hålla ihop då kollegorna arbetar på samma sätt.

Från Frivården berättar de att de innan användandet av IDAP inte hade några manualer att använda sig utav i behandlingen. De hade tidigare både enskilda- och gruppsamtal med psykodynamisk inriktning men som inte alls var strukturerade. De försökte ändå styra samtalen vilket dock kunde vara svårt. C menar att genom manualen i IDAP har man mer fokus på våldet och det finns en tydlig struktur vilket resulterar i att programledarna och männen lättare håller ramarna och inte skenar iväg i andra samtalsämnen än det tema som är aktuellt för sessionen.

D från Frivården som också arbetar med IDAP menar att det kan vara en svårighet med den bestämda manualen. Programmets manual är från början utarbetad utifrån en äldre amerikansk struktur, där den från början utgick från att mannen är överordnad kvinnan. Manualen vidareutvecklades sedan men D menar att det ändå finns kvar lite av det här perspektivet idag i manualen som ska appliceras på den svenska kulturen.

D: *"Det blir ett problem då det finns en förförståelse i manualen, då den förutsätter att mannen skulle vara huvudförsörjaren i familjen. I det svenska samhället så kanske mannen ibland är huvudförsörjare men pengarna går in i en gemensam pott där hon kan ha hand om ekonomin. Det är så jag upplever det, ibland fattar inte männen vad jag pratar om. Männen kan säga att kvinnan sköter alla räkningar och en del män kanske bara får snuspengar och lunchpengar. Det kan därför bli svårt för männen att förstå avsnittet då de inte känner igen sig. Om man går i terapi och inte känner igen sig så tar man ju inte till sig någonting."*

D: "Vi kan ta ett exempel som handlar om avsnittet ekonomi. Då har deltagarna jättesvårt att se att de skulle ha något manligt företräde till pengarna om de till exempel delar ekonomi. Och då försöker vi luska: " Gör du ibland köp eller gör saker som din fru inte känner till?" "Ja men det gör ju hon också". "Det blir väldigt svårt att förklara i det svenska samhället. I USA om man tänker att mannen där är the provider, mannen är försörjaren och det är han som ska dra in pengar till familjen och det är han som har ansvaret. Det blir klart och tydligt att hon är hemmafru och han som ska betala räntorna och han som ska betala räkningarna. Under tiden om man tänker att man är jämställda i ekonomin så kanske man inte förstår det avsnittet överhuvudtaget för man fattar inga ekonomiska beslut själv, utan det sker inom familjen."

D berättar vidare: "Ibland måste man kulturanpassa manualen för att det ska kännas bra för männen och även för att de ska förstå vad vi är ute efter. Det kan vara en sådan här fråga till exempel: Kan du beskriva en situation då du isolerar din partner? Då förstår inte alla män vad vi menar med isolerar. Det kan ju betyda till exempel att mannen är väldigt orolig när hon går ut med sina tjejkompisar för att han tror att hon ska träffa någon annan och att hennes tjejkompisar ska sätta griller i huvudet på henne, och att hon då inte kommer att älska honom mer. Detta bygger egentligen mer på hans egen känsla av otrygghet och då måste de förstå den här känslan; Vad tänker du när du förbjuder henne att gå ut med sina tjejkompisar? Så det här med att säga att han isolerar är ett svårt begrepp för dem att förstå, ibland är begreppen i manualen ganska brännbara."

5.4.1 Fördelar och nackdelar med olika teman

Från Utväg berättas att under gruppsessionerna kan behandlarna ha en liten föreläsning om vad temat innebär just för att klargöra det. Ofta ritar behandlarna då upp en bild för männen på vad det är som händer. B menar att männen associerar bättre om de kan koppla fenomenet till en bild.

C: "Under första träffen i varje nytt tema så definierar man våldet. Man definierar även temat ta till exempel respekt, då pratar vi om vad respekt innebär i en relation och i förhållande till att man faktiskt är dömd för våld i nära relationer, alltså att man misshandlat sin partner."

C berättar vidare att man även ser på en videofilm, där en man inte är respektfull mot sin partner. Sedan analyserar man den aktuella frekvensen utifrån ett särskilt IDAP formulär. Man går igenom känslor och tittar på mannens kroppsspråk. Det man vill uppnå med temat är ett igenkännande av sig själv och vilka konsekvenser våldet får för partnern, för barnet och för sig själv. "Det är ju det som är målet att man ska börja jobba med sig själv."

B anser att ett tema är problematiskt, temat Far och barn. Informanten antyder att de män som har ett starkt jag, en vettig realitetsuppfattning, en hygglig frustrations- och ångest tolerans klarar av de bestämda gånger som temat utgår ifrån. B menar däremot att det finns män som har försvar som splitting och förnekande, minimalisering och projektion. För dessa män är temat alldeles för kort då männen behöver mer tid på sig. Verksamheten har nu gjort en ansökan till dem som har utformat metoden om att få utöka temat ytterligare.

A menar att det vid ett tillfälle i en gruppsittning framkom att alla männen mest hade problem kring våld med sin mamma. A menar att fastän man utgår ifrån ett specifikt tema som i det här fallet var Far och barn temat så betyder inte det att det passar in på alla män. Alla människor har olika bakgrund och olika problematik, det är därför

viktigt att reflektera kring metoden i sig. A: "Det är viktigt att man, när man har tema, är observant för vad som behövs i den här gruppen och hos denna individ."

5.4.2 Sammanfattande analys

Nilsson (1996) menar att människor i grupp behöver veta vad som förväntas av dem och vad de kan kräva av andra i gruppen. Detta för att få en meningsfullhet i det sammanhang som de befinner sig i. Det som förenar en grupp är behov som till exempel samhörighet och mål (Nilsson, 1996). Vi menar att manualen därför kan bidra till att personalgruppen känner en samhörighet och får därigenom stöd av både arbetsgruppen och manualen då de strävar efter samma mål, att försöka få männen att upphöra med våldet. Nilsson (1996) menar att dessa faktorer är det som skapar en gruppidentitet. Utifrån Socialstyrelsens rapport (2010) då de undersökte vilka effekter behandlingsmetoderna i ATV, Kriscentrum för män/Manscentrum och Utväg på 140 män i Sverige. Innan behandlingen hade 51 % av männen utövat allvarligt fysiskt våld mot kvinnan medan siffran sjönk ner till 23 % ett år senare. Det psykiska allvarliga våldet minskade från 59 % till 39 %. Det lindriga fysiska våldet minskade från 78 % till 43 % (www.socialstyrelsen.se, 101026). Det påvisar att metoderna som används på Kriscentrum för män och Utväg har en positiv effekt på männen. A och C menar att manualen bidrar till att arbetsgruppen bland behandlarna och de deltagande männen får en tät sammanhållning och männen påverkas av manualen då de blir mer fokuserade att hålla samtalsämnet utefter det aktuella temat. Vi menar att manualen ger behandlarna en möjlighet i behandlingen till att påverka männen positivt. Männen blir som C påpekar påverkade i både personalgruppen och hos männen i positiv bemärkelse då de lättare kan hålla sig inom ramarna tack vare temat. Vilket vi menar resulterar i en tydlighet under behandlingen. Nilsson (1996) menar att då en grupp ses regelbundet och har ett ömsesidigt mål då uppstår en egenskap i gruppen vilken bidrar till att individerna betar sig på liknande sätt. Detta innebär att normer och regler har alstrats fram en anda i gruppen vilken bestämmer vad som sägs och görs. Då det finns normer skapas det även roller utifrån de förväntningar som olika situationer kräver. Det skapas då en förutsägbarhet vilket resulterar i att individerna i gruppen känner sig trygga (Nilsson, 1996). Vi ser det här som att männen och programledarna i gruppen blir vägleda av att följa manualen då den bestämmer vad det är som tas upp. Detta kan skapa en trygghet hos alla som är inkluderade i gruppen då normer har skapats av de utformade temana och som vi nämnt innan är trygghet något som är viktigt för gruppen. Rollerna i gruppen blir tydliga och alla vet vad vilket samtalsämne som är på dagordningen. Det blir lättare att inrikta sig på det mest väsentliga istället för att skena iväg om till exempel jobbrelaterade frågor då alla vet att manualen ska följas. Manualen gör att målet blir tydligare för alla i gruppen att följa.

Men samtidigt kan manualen skapa en otrygghet i gruppen då förutsägbarheten försvinner då de innefattande begreppen inte alltid passar in i männens verklighet. Som D säger så är inte alltid begreppen kulturanpassade, så som begreppet isolering. Manualen utgår ifrån, vilket D och C hävdar, en amerikansk samhällssyn där inte svenska normer innefattas. Enligt Giddens (2007) så upprätthålls genusrelationer av människors beteende och handlingar vilka styrs utifrån samhällets normer som hela tiden är i ständig förändring. Både Giddens (2007) och Connell (1995) påstår även att genusrelationer ser olika ut i olika miljöer och stater. De har alla sin egen genusregim. Utifrån rapporten Ending violence against women (1999) så beskrivs strukturer i den ekologiska förklaringsmodellen som en orsak till mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Det är strukturen av hur ett samhälle är uppbyggt som avgör fastlåsta könsroller och över- respektive underordning (info.k4health.org, 101110).

Enligt Connell (1995) så kan den hegemoniska maskuliniteten, som innebär att mannen utgör normen, ifrågasättas, utmanas och förändras (Connell, 1995).

Behandlaren beskriver att man ibland använder en mini-föreläsning under grupptillfället, detta är en såkallad psykoedukativ metod. Oftast arbetar de då med bilder samtidigt som de beskriver vad som händer i processen, detta kan underlätta för männen att förstå syftet med temat. Bandura (1977) menar att den här typen av inlärning kan ha betydelse för mannens beteende, men att det inte är en avgörande faktor. När männen observerar andra människor, i det här fallet behandlarna, fungerar de som modeller vilka kan forma männens uppfattningar om hur olika beteenden kan användas fortsättningsvis. Bandura (1977) menar vidare att uppfattningarna fungerar senare som riktlinjer om hur individen ska agera i olika situationer. Behandlarna definierar begrepp i gruppen vilket vi menar kan härledas till det som Bandura menar, att mänsklig utveckling sker genom en interaktion mellan en aktiv individ, beteende och de omgivande miljöfaktorerna (Bandura, 1977). Vi menar att definitionerna av begreppen i temana kan bidra till att männen lättare kan förstå och utvecklas då de tillsammans i gruppen talar om begreppen. C berättar vidare om att de inom vissa teman spelar upp en videofilm där mannen inte är respektfull mot partnern vilken ska försöka att få männen till att reflektera över sig själva och vad deras beteende resulterar i hos deras närstående. Nilsson (1996) menar att alla individer är formbara och att de individer som har ett avvikande beteende kan omskapas så att beteendet istället blir socialt accepterat. Temana kan alltså enligt informanterna ovan skapa en möjlighet till att männen bättre kan reflektera över sig själva, förstå deras beteende samt vad beteendet resulterar i hos närstående.

B och A menar att temat Far och barn är problematiskt då vissa män behöver mer tid på sig och där vissa män inte känner igen sig i temat. Bowlby (1980) menar utifrån anknytningsteorin att det finns mentala föreställningar inom barnet vilket utvecklas av de identifikationer och band mellan barnet och föräldern. B påpekar att de män som har svaga jag personligheter får svårigheter att följa med i behandlingen. Bowlby (1980) hävdar att genom de mentala föreställningarna internaliserar barnet inre arbetsmodeller utav självet och viktiga närstående. Detta kan speglas i vuxen ålder i relation till sig själv och till andra (Bowlby, 1980). Därför menar vi att det kan vara svårt för dessa att reflektera över sig själva på samma sätt som jag starka personligheter har. Som ett par av behandlarna påpekar så måste man se till individens egna behov då temat i en grupp inte alltid passar in på alla individers erfarenheter. Detta hävdar även Varsha och Wallace (2002) som utifrån sin studie, *Group therapy intervention for male batterers: A microethnographic study*, kom fram till att männen i behandling har individuella behov som måste tillgodoses vilket kan bli svårt i en behandlingsgrupp med särskilda teman, de menar att det behövs en mer anpassningsbar behandlingsmetod som utgår från varje enskild individ. Att alla individer kan vara i behov av olika behandlingar påpekar även regeringen i kvinnofridspropositionen 1997/98:55 (www.sweden.gov.se, 101113).

5.5 Skapande av insikt, motivation och förändring

Behandlaren på Kriscentrum för män menar att motivationen redan finns hos männen innan de kontaktar verksamheten. Eftersom behandlingen är frivillig så innebär det att männen själva tar kontakt med behandlarna och då finns det någon form av motivation och insikt i att man vill ha en förändring.

A: "Våld kan se olika ut, till exempel att slå en näve i väggen är ju våld och kvinnor och barn blir alla rädda. Barn är många gånger det som motiverar mannen att göra något åt sin destruktiva aggressivitet."

D berättar om vändpunkten för männen: "De har den allra största vändpunkten i häktet. Han har blivit gripen, någon kan ha sett, det är inte längre en hemlighet, det finns kanske fotografier och skammen finns där. Så redan där tänker jag att vändpunkten sker då männen får börja ta ansvar för sitt handlande och gör han det då, då är det något för oss att jobba vidare med."

D: " När man gör en personutredning tittar vi efter behovet och framförallt motivationen, alltså en person kan ju ha ett behov som vi kan se men det ska ju också finnas någon form av insikt och motivation. Mannen måste ju ändå och då menar jag inte att han ska erkänna något brott, men han måste ändå se att hans beteende på något sätt har lett fram till att han nu står åtalad. Annars har vi inget att jobba med."

C: "Det är klart att det finns ju ett mått av tvång i det att man väljer mellan Frivårdens påföljder istället för att sitta i fängelse, för det är ju alternativet ofta. På det sättet så är man ju inte helt frivillig så att säga i att söka behandling. Däremot när vi gör våra bedömningar så måste det ju vara en person som är beredd att jobba med sin problematik i någon grad. Det finns ju väldigt mycket försvar inbyggt i den här problematiken som vi försöker att jobba med. Vi försöker lägga våra samtal innan personutredningsstadiet för att motivera personen att gå i behandling istället för att bara sitta av sin tid på en anstalt."

A: "Jag brukar be männen hälsa till kvinnan att hon ska veta att han har talat om det som har hänt vid våldstillfället. Jag ber dem även hälsa till kvinnan att hon skall förstå att jag (terapeuten) förstår att hon blivit rädd för honom. Detta brukar i bästa fall få den effekten att hon blir tryggare med att han nu måste omedelbart avstå och ta ansvar för den ilska och det våld han använder. Hon vet att han vet att han skrämt henne och hon vet att han talar om detta med sin terapeut."

B säger att männen kan uttrycka sig såhär:

"När jag startade min behandling så skyllde jag ifrån mig och tyckte att allt var min kvinnas fel hela tiden. Men nu har jag fattat att problemet ligger hos mig och jag måste börja ta ansvar för mitt våld."

Vidare:

"Det är underbart när de har kommit till denna insikt för detta är något som vi aldrig kan lära dem att känna, det är något som de måste komma fram till själva. När människor själva får denna insikt om vad det är som orsakar våldet då blir det lättare för dem att förstå sitt agerande."

B: "När männen har insikt om vad det är hos dem själva som får dem att reagera som de gör kan de förstå och förhoppningsvis uppnå en förändring. Andra män, ofta med sviktande "Jagstruktur" som inte har denna förmåga till självinsikt måste lära in

hur man ska hantera situationer för att kunna avstå från våldsutövandet. För dessa män är ett pedagogiskt förhållningssätt nödvändigt."

D menar att männen ofta får en insikt när de upplever att deras beteende inte är försvarbart. Ett exempel kan låta såhär:

D: "Det kan vara så att en man berättar att: jag slog henne inte med knytnäven utan jag gav ju henne bara en örfil. Om jag som programledare då frågar: Men det här med att du ändå gav henne en örfil, vad tänker du om det? Då kan mannen svara att: ja men det är väl klart, det var ju inte rätt. Då har mannen ändå på något sätt insett att han gjorde en felaktig handling."

C: Ofta är det ju personer som inte är vana att söka behandling som går hos oss. Nu är det ju gruppbehandling detta vilket kan medföra en rädsla för att komma hit första gången. Men det där första motståndet, när man kommer över det, så tycker jag mig kunna se att nästan samtliga egentligen hittar en motivation som egentligen ligger hos dem själva och den problematik som finns. De tycker att det är roligt och de tycker att behandlingen ger dem någonting, för det är väldigt många som inte vill att behandlingen ska ta slut eftersom grupperna betyder så pass mycket för dem."

A berättar om en man som kommer till insikt: *"Att jag har mognat är en "högvinst" eftersom jag har blivit tryggare i mig själv. Men samtidigt kan man känna en sorg över att det har tagit så lång tid, jag är ju 52 år idag."* A berättar vidare att det kan vara svårt att motivera männen om det handlar om "lite våld". Männen kan då ha svårt för att se att det faktiskt utövar våld mot kvinnan.

C: "De reflekterar över sig själv mycket mer och framför allt att de ändå kan se och ta ansvar för att de använder våld som är ett jättestort steg i början att ta, att man inte lägger skulden på allt och alla runtomkring. Det är ju det första försvaren, att lägga skulden på partnern eller på alkoholen att man förminskar våldet att det inte var något farligt det var ju bara en örfil." C menar att det finns så många olika sätt att hantera saker på, speciellt då det finns så mycket skuld- och skamkänslor kring detta.

C: "Att man börjar ta ansvar för vad man har gjort, att man ser sin del och att man börjar förstå att man har begått de här handlingarna och därmed slutar att lägga över skulden på partnern. Det är ju någonstans grunden med att man ska börja jobba med sig själv. Att man faktiskt ser att mannen har ett problem som han behöver hantera och där mannen försöker forska i sig själv vad det är som gör att han begår de här handlingarna och vilka svårigheter han har. Det är grunden för förändring och det vi jobbar väldigt mycket med. "

5.5.1 Sammanfattande analys

När männen påbörjar behandlingen på verksamheterna har de oftast ingen större insikt i sin våldproblematik. Successivt under behandlingens gång menar samtliga behandlare att denna insikt utvecklas hos männen vilket oftast leder till en vändpunkt i förändringen för dem.

C och B beskriver att männen många gånger i början på behandlingen ofta kritiserar och lägger skulden på kvinnan. Lundsby et al. (2005) menar att det kan finnas en dysfunktionell kommunikationsstil hos individer, ett begrepp inom kommunikationsteorin. Detta kallar författarna för det klandrade mönstret vilket många gånger handlar om att individen vill undanhålla sina egna känslor av ensamhet, misslyckande och oförmågan att se sitt eget ansvar. Detta skuldsättande

som informanterna talar om kan även ses som interpunktion vilket Schødt och Egeland (1994) menar innebär att man delar upp interaktionen i olika sekvenser, med en början och ett slut vilket innebär att man endast kan se utifrån ett perspektiv. Detta medför enligt oss att männen endast kan se sitt handlade utifrån ett perspektiv, sitt eget, då det är kvinnan som är den som provocerar och att det är därför männen utövar våld mot dem. Männens förmåga att dela upp interaktionen i olika sekvenser gör att de inte kan se hela bilden av situationen.

D berättar om en man som inte ser örfilen från början som en felaktig handling utan förminskar våldet. Då frågar D om vad mannen tänker om det han sa att han bara gav henne en örfil. Enligt Schødt och Egeland (1994) innebär metakommunikation att individer kommunicerar om kommunikationen. Denna metakommunikation bestämmer hur den utsända informationen ska tolkas, med utgångspunkt ifrån programledarens utsända kommunikation om den förra kommunikationen kan detta ses som en underförstådd antydning från programledaren att handlingen inte är okej. Schødt och Egeland (1994) menar att metakommunikationen tillkännager även vilka normer det finns i interaktionen mellan människor och att det även är av betydelse vad man har för relation till varandra, i det här fallet är relationen programledare och klient. D berättar att mannen till slut går med på att han gjort en felaktig handling. Payne (2002) hävdar att återkoppling handlar om att människan alltid utvärderar informationen som man responderat. Vi menar att metakommunikationen om vilka normer som gäller i samhället och mellan interaktionen mellan programledaren och klienten tillsammans med återkopplingen kan bli ett uppmuntrade till att reflektera över sig själva vilket i sin tur kan leda till en insikt.

Isdal (2008) menar att män som har utövat våld ofta får stora negativa konsekvenser så som självförakt, skamkänslor och skuld. Om våldet pågått länge menar han att det leder till en klar minskning i livskvaliteten, humöret och livsglädjen blir sämre. Männen brukar bli deprimerade och utveckla exempelvis en ökad alkoholkonsumtion. Våldet drabbar även männens självkänsla på ett sådant sätt att mannen börjar känna sig mer underlägsen vilket kan skapa en vanmaktskänsla som senare ökar risken för nytt våld. Skuldkänsla har två sidor dels är den ond och smärtsam och upplevs då som en negativ konsekvens och skuldkänslan säger att mannen kan skilja mellan vad som är rätt och fel och även att han kan ha medkänsla till den våldsutsatta. Det som anses avgörande när det gäller skuldkänsla är hurvida personen kan hantera det. Detta kan ske i form av att han kan ta hela ansvaret och aktivt försöker rätta till det som hänt eller om skuldkänslan bemästras på så sätt att man drar sig tillbaka och inte talar om det, i värsta fall kan det ske genom förnekande, motangrepp och anklaga partnern att det som skedde var hennes fel (Isdal, 2008). A påvisar att männen frivilligt tar kontakt med verksamheten för att ta första steget till förändring. Vi menar att våldet kan ha pågått under en längre tid men att männens skuldkänslor inte längre kan hanteras och söker då behandling av egen vilja. Då männen blir anmälda och kommer till Frivården menar vi att skulden inte har tagit överhand över mannen utan man har kunnat bemästra det på ett destruktivt sätt vilket har lett till att mannen till slut har blivit anmäld. Som D beskriver så inleder de inte en behandling i Frivården förrän de vet att männen på något sätt är motiverade. Om en motivation finns ser vi det även som om det finns en vilja att försöka ta sitt ansvar och stå för vad man har gjort, vilket vi ser som en insikt. Isdal (2008) hävdar att det är svårt för en behandlare att påverka eller få individen till att förändra sitt beteende och tankemönster då de själva inte ser sitt våld som problematiskt.

6. Sammanfattande slutdiskussion

Vi kommer här sammanfattningsvis att redovisa resultatet av de teman som framkommit i vår undersökning och föra en diskussion och reflektion kring vårt resultat. Slutligen har vi en kort kritik av teorierna som följs av en avslutande diskussion och förslag på framtida forskning.

Samtliga informanter utgår ifrån en ekologisk förklaringsmodell som förklaring till våldets uppkomst. Vi kan dock se att alla använder modellen utifrån olika nivåskillnader. Den mest använda nivån av förklaring till mäns våld mot kvinnor i nära relationer är den psykodynamiska. Informanterna berättar att de ofta kan se ett mönster där män som har blivit utsatta för våld och kränkningar under barndomen många gånger överför detta våld till nästa vuxna känslomässiga relation. Informanterna understryker dock att man inte kan ha ett psykodynamiskt synsätt som ensam förklaringsmodell till uppkomsten av våldet. Den ekologiska förklaringsmodellen anser vi är en bra utgångspunkt då förklaringsmodellen inte enbart ser till en orsak till att förklara mäns våld mot kvinnor. Man ser istället till flera faktorer på olika nivåer och dess samverkan för att förstå vad som är uppkomsten till våldet. Vi tänker vidare att männens problem inte är likartade därför måste man se till många aspekter varför våldet existerar utifrån varje enskild individ. En annan viktig aspekt som lyfts upp till förklaring av våldets uppkomst är separationer då den situationen kan leda till en förtvivlan och maktlöshet hos mannen som gör att han blir våldsam vilket han tidigare under relationen aldrig har varit. Vi tolkar detta som att många av de män som behandlarna möter ofta har en otrygg anknytning när den här problematiken finns. Som Bowlby (1984) menar blir det en konsekvens av den bristande anknytningen som man aldrig fick som barn vilket gör att dessa män utvecklar en känslighet för signaler om övergivenhet. När männen känner en känsla av övergivenhet till exempel genom att kvinnan ska gå ut med sina vänner, skapar detta en ängsla och oro vilket i sin tur i kombination med ett genus/maskulinitetsperspektiv leder detta till att männen blir aggressiva.

En annan förklaringsmodell till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relation är missbruk. Denna modell saknas dock i IDAP programmet. Enligt socialstyrelsens utvärdering (2010) visade det sig att männen som hade genomgått behandling för sin våldsproblematik och som även hade någon form av missbruksproblematik, lyckades också reducera sitt bruk/missbruk av alkohol och drog användande efter avslutad behandling. Vi tolkar därför detta som att missbruksproblemet är en viktig del i behandlingen som man bör ta hänsyn till. Vi vill slutligen tillägga att alla individer är unika och har sin egen sanning och därför kan vi inte utesluta någon förklaringsmodell till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

Det mest övergripande för en framgångsrik gruppbehandling som vi har förstått är själva bemötandet, från första mötet och fortsättningsvis. Samtliga informanter arbetar med öppna grupper, det vill säga gruppmedlemmar tas in successivt. Vi uppfattar den attityd- och kunskapsöverföring som då sker som en mycket stor fördel vad gäller positiv påverkan på nya deltagare. Behandlarna sätter ramen för hur gruppens utformning och normer vad gäller öppenhet, förhållningssätt och problemlösning i samtalen, inte minst reduceras skamkänslor. Det framkommer också att gruppbehandlingen bidrar till att männen kan konfrontera varandra på ett annat sätt än vad behandlarna kan göra. Att delta i grupp resulterar också i att männen kan spegla sig i varandra.

Dessa resultat ser vi som en stor möjlighet med behandlingen då det påverkar männen på ett konstruktivt sätt. Vi har blivit starkt övertygade genom våra informanter att männen får stöd genom att bli behandlade i grupp. Gruppbehandlingen menar vi även skapar en träning i att lyssna på andra och se saker från flera perspektiv vilket förhoppningsvis kan leda till att männen även reflekterar kring i den situation där våldet är nära. Vi har förstått att det kan vara svårt att få alla människor att passa in i en grupp då alla individer är unika och därför borde det finnas komplement till gruppbehandling. Kriscentrum för män och Utväg erbjuder även individuella samtal medan Frivården inte gör detta. Detta menar vi borde ses över.

En positiv människosyn och empati är viktiga ingredienser i detta bemötande. Utan ett sådant förhållningssätt från behandlarna går det inte att komma vidare genom eventuella förnekanden och försvar från männens sida eftersom våldet är skamfullt. Empatin lägger också grunden för att det blir möjligt att konfrontera männens destruktiva handlande både sinsemellan och från gruppledarna.

Det krävs av behandlaren att ha ett visst förhållningssätt och personlighet för att kunna få männen att utvecklas mot målet för behandlingen. Vi menar att detta kräver mycket av behandlaren då de alltid måste ge mycket av sig själva för att männen ska känna sig bekväma. Alla har vi bättre och sämre dagar, men vad händer de dagar då behandlarna inte har möjlighet att ge så pass mycket av sig själva? Kan detta då leda till att mannens trygghetskänslor, tillit och möjlighet till att öppna sig påverkas negativt?

Resultatet visar också på att behandlarna har fördelen med att använda sig utav det ekologiska perspektivet då detta medför att man lätt kan byta perspektiv. Som en behandlare beskriver så måste man möta männen från flera olika nivåer då de till exempel har en annan kulturell bakgrund. Vi menar att det blir en möjlighet för behandlingen då behandlaren utgår från rätt perspektiv från början vilket också påverkar männen. Dock menar vi att man måste vara försiktig gällande val av perspektiv då behandlaren förförståelse inte alltid behöver stämma överrens med mannens verklighet.

Angående att Frivården ofta har en kvinnlig och en manlig programledare i grupperna, tänker vi att detta kan medföra både positiva och negativa effekter. Vi menar att det kan vara tungt för en ensam kvinnlig programledare att representera hela kvinnokönet. Även att männen eventuellt kan bli förhindrade i sin öppenhet om sina verkliga attityder. Ett bra samarbete mellan de två programledarna anser vi är väldigt viktigt för att det ska bli så bra behandling som möjligt.

En påtaglig skillnad framkommer i resultatet och det var att manualen i Frivårdens program IDAP skiljer sig betydligt mot manualen hos Kriscentrum för män och Utväg. Då programledarna från Frivården framhävde att deras manual från början är utformad utifrån ett amerikanskt samhälle där man fortfarande har mer traditionella roller. Vilket de båda menar fortfarande finns spår av i den nuvarande aktuella bestämda manualen. Informanterna menar att detta kan påverka männen genom att de inte förstår begreppen i manualen då de inte känner igen sig. Speciellt i ekonomiavsnittet där manualen utgår ifrån att mannen är huvudförsörjaren och bestämmer över ekonomin i familjen vilket många gånger inte alls stämmer överens med dagens heterosexuella par i Sverige. Vi delar behandlarnas syn på denna svårighet med manualen och den negativa påverkan detta kan ha för männen då

de inte känner igen sig. Staten som förespråkar ett jämställt land borde ha kontroll över vad innehållet i manualen lär ut till de personer som genomgår behandlingsprogrammet. Vi anser att man oftare borde utvärdera program för männens skull så att de passar in i deras verklighet. Detta påpekar även Gondolf (2004) då han anser att de profeministiska och KBT-inriktade behandlingsmodellerna bör utvärderas i större utsträckning för att se om man kan fastställa att dessa behandlingsmetoder mot mäns våld är en effektiv metod. Det är detta som självklart är svagheten med förutbestämda teman vilka är utformade för gruppbehandling. Manualernas teman är inte individanpassade vilket naturligtvis kan bli en svårighet då alla individer i gruppen är unika och har egna behov som måste tillgodoses.

Eftersom dessa män i Frivården har blivit dömda till behandlingen anser vi att denna dom skapar en insikt i att deras beteende inte är accepterat av samhället. Dessa mäns motivation menar vi från början kan vara svag just för att de vill få "behandlingen överstökad" för att snabbare återgå till sitt vardagliga liv. På ett sätt kan behandlingen vara en möjlighet för männen med dess "tvångsmotivation". Men samtidigt kan behandlingen vara en svårighet för männen då skammen finns över att ha blivit dömd och att man ofta lever i förnekelse av brottets allvar. Men även att motivationen kanske inte är där helhjärtad då männen kan känna att de måste välja behandling för att slippa fängelse om detta val finns. Påverkan på männen menar vi kommer genom domen då detta kan leda till fortsatt motivation och insikt i och med behandlingen.

Männen som går i behandling på Kriscentrum för män är frivillig och detta gör att de ofta redan från början har en motivation då de själva tar kontakt med verksamheten. Denna frivillighet ser vi som en möjlighet med behandlingen då vi menar att männen redan är motiverade att ta tag i sin problematik när de tar kontakt med verksamheten. Dock vill vi påpeka att det inte alltid behöver ske på frivillig basis då det till exempel kan handla om att kvinnan hotar om separation eller att någon annan närstående har fått dem till att ta kontakt.

6.1 Kritik av våra valda teoretiska perspektiv

Vi har valt att inte ta med någon omfattande kritik av våra valda teorier då vi själva inte är tillräckligt inlästa på dessa ännu. Vi menar dock att alla teorier har både styrkor och svagheter och det beror på i vilka sammanhang de ska användas.

Systemteorin har starka paralleller med den ekologiska teorin. Den senare ser på sammanhanget mellan olika nivåer i en persons omgivande samhälle. Payne (2002) hävdar att systemteorin är mer upplysande än förklarande. Teorin kan inte svara på varför olika fenomen uppkommer och har även svårt att förklara varför samband existerar. Därför blir det komplicerat att testa teorin empiriskt. Payne påstår vidare att perspektivet inkluderar för mycket. Allt är inte väsentligt och det är svårt att avgöra vad som är viktigt eller inte. En annan kritik är att teorin innehåller ett tekniskt och komplicerat språkbruk vilket kan vara svårt att applicera på en mänsklig verksamhet som socialt arbete. Ytterligare en kritik som Payne (2002) tar upp är att systemteorin är för generell och då blir teorin svår att praktisera på en faktisk och specifik situation. Varje socialarbetare tolkar en situation på sitt sätt och då blir det också svårt att veta vilken tolkning som är bäst vid ett specifikt tillfälle.

Grusec & Lytton (1988) kritiserar anknytningsteorin och hävdar att de inre arbetsmodellernas kausala betydelse inte är etablerad. Det finns inte heller några

bevis på att de verkligen finns och om modellerna nu gör det så finns det inga bevis på att de har någon särskilt stor betydelse (Grusec & Lytton, 1988). Payne (2002) framhäver att det psykologiska perspektivet utgår mycket från inre psykologiska faktorer medan miljöfaktorer inte har lika stor betydelse. Författaren menar även att det finns en naturvetenskaplig syn som förklaring men teorin tar inte upp detta i så stor omfattning.

Forskare som kritiserar socialpsykologiska perspektiv på mäns våld mot kvinnor och då särskilt social inlärningsteori har framhållit att det är svårt att exakt beskriva hur inlärningsprocessen går till och att dessa förklaringsmodeller tenderar att förenkla våldets komplexa miljö. Kritik har främst riktats mot att inlärningspsykologiska teorier inte tar tillräcklig hänsyn till könsfaktorer i sin analys av hur våldet uppstår. Teorin kan således inte förklara varför inte flickor som bevittnar eller utsätts för våld i lika stor utsträckning blir våldsbrukare (Anderson & Schlossberg, 1999). Vi vill dock framhålla här att det beror enligt vår mening just på att teorin inte har ett genusperspektiv. Pojkar/män pressas mer på grund av genusnormerna för maskulinitet att använda våld i situationer där flickor drar sig undan, blir ledsna och så vidare.

Payne (2002) skriver att kommunikationsteorin har kritiserats för att den riktar sig mer på samverkans karaktär och stil än dess innehåll. Trots att perspektivet påpekar att innehållet i kommunikationen är viktigt vet man inte hur man ska kunna mäta detta.

Genus- och maktrelationer har en stor plats i analys av mäns våld mot kvinnor. Gullvåg Holter et al. (1998) menar att denna teori är för generaliserande och utgår ifrån att män i allmänhet tjänar på kvinnoförtrycket. Perspektivet betonar männens makt och dessa effekter men förklarar inte orsakerna till varför det ser ut som det gör. Detta gör att teorin kan tolkas som om genus blir orsak till alla samhällsproblem. Den hegemoniska maskuliniteten, menar författaren framstår även som om en kollektiv förändring av manligheten blir en omöjlighet (Gullvåg Holter, 1998). Frågan om en man som misshandlat/misshandlar sin kvinna beror på makt eller maktlöshet har genom decennierna varit föremål för mycket debatt som behöver diskuteras och utforskas närmare.

6.2 Avslutande diskussion

Det finns självklart både svårigheter samt möjligheter med behandlingen vilket vi har beskrivit ovan och behandlingsmetoderna påverkar alltid männen på ett eller annat sätt.

Det påtagliga som framkom var att metoderna för gruppbehandling inte var individanpassade vilket ibland skapar problem för både behandlarna och männen i behandling. Vi anser att det behövs ett införande av en regelbunden utvärdering av behandlingsmetoderna utifrån både behandlare och framförallt utifrån de deltagande männens perspektiv då det är dem som behandlingen riktar sig till. Våld i nära relationer är idag ett kostsamt samhällsproblem. Om man utgår ifrån att se männens behov av behandling ser vi det som att det är lättare att då komma åt problemet och minska risken för fortsatt våld. Socialstyrelsen (2006) har gjort en beräkning av samhällskostnaderna för mäns våld mot kvinnan. De uppskattar summan till mellan 2695 till 3300 miljoner kronor per år. De betonar att de då inte heller har tagit med faktorer såsom psykiatrisk vård, tandvård och eventuella skador på barnen (www.socialstyrelsen.se, 101126).

Ett av Kriminalvårdens behandlingsprogram heter ART; Aggression Replacement Training som är ett behandlingsprogram för bland annat våldsdömda men det används även i andra sammanhang för personer som har dålig impuls kontroll av aggressivitet med mera. Det har används sedan 2000 och är ett av de större behandlingsprogrammen inom Kriminalvården. Programmet är utformat på ett kognitivt beteendeterapeutiskt sätt och är även manualbaserat som de behandlingsmetoder vi har studerat närmare i vår uppsats. Nyligen gjordes en utvärdering av programmet som påvisar att för de personer som deltagit i programmet har risken för återfall i våldsbrottslighet ökat med 31 procent. För de individer som har hoppat av programmet är risken störst för återfall men även de som har fullföljt behandlingen visar en ökad benägenhet för att återfalla i brott jämfört med dem som inte har deltagit i programmet. Behandlingsprogrammet kommer nu läggas ned. Inom Kriminalvården bedrivs femton olika behandlingsprogram och kostnaden för att driva dem ligger på mellan 180 – 190 miljoner per år (Göteborgs - Posten, 101124). Utvärderingar av behandlingsmetoder kan alltså medföra besparingar för samhället och även berika männen som får en fungerande vård. Vi menar att det är viktigt att ta hänsyn till att vissa program passar olika samhällen och olika individer och måste därför oftare ses över.

6.3 Förslag till framtida forskning

Som vi ovan har diskuterat anser vi att det är särskilt viktigt att studera vad männen/deltagarna anser att behandlingsmetoderna har för effekter på deras våldsproblematik. Ett intressant forskningstema är att ta reda på vilka teman i manualerna man behöver fokusera mest på, vilka teman som är viktigast och vilka som behövs fördjupas i. Detta menar vi är betydelsefullt om manualerna ska leva vidare och vara effektfulla. Det vore även intressant att ta reda på männens erfarenheter av kombinerad grupp- och individuell behandling. Vi antar nämligen att i de individuella samtalen kan en större flexibilitet uppkomma för de män som är bättre lämpad för just denna form av behandling. Det hade varit intressant att göra en större jämförelse mellan IDAP och ATV utifrån huruvida programmets utformning passar in på olika män?

Vi tycker också att det vore synnerligen värdefullt att följa par där våld förekommit, både de som separerat och de som valt att fortsätta tillsammans för att få fram båda parternas erfarenheter av behandlingens påverkan. Inte bara om våldet upphört utan också andra positiva och eventuellt negativa konsekvenser. Även om våld upphör kan svåra konflikter fortsätta och ta andra former. Vi saknar även temat konflikthantering i manualerna då vi utgår från att våldet för det mesta har sin upprinnelse i att paret hamnat i upprepade konflikter med varandra.

7. Referenslista

Litteratur

- Anderson, S., & Schlossberg, M. (1999). Systems perspectives on battering: The importance of context and pattern. I M. Harway., & J. O'Neil (Red.): *What causes men's violence against women?*. London: Sage.
- Alvesson, M., & Skoldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion – Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Brinkmann, S., & Kvale, S (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Broberg, A., & Risholm-Mothander, P., Granqvist, P., & Ivarsson, T. (2008). *Anknytning i praktiken - tillämpning av anknytningsteorin*. Finland: Natur och Kultur.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss*. New York: Basic Books.
- Connell R.W. (1995). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Dalen, M. (2007). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups.
- Ekbom, T., Engström, G., & Göransson, B. (2010). *Människan Brottet Följderna – Kriminalitet och Kriminalvård i Sverige*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Eliasson, A. (2010). *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, M. (2000). *Mäns våld mot kvinnor: en kunskapsöversikt om kvinnomisshandel och våldtäkt, dominans och kontroll*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Elofsson, S. (2005). Kvantitativ metod - struktur och kreativitet. I Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (red.) (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Forsberg, G., & Wallmark, J. (1998). *Nätverksboken – om mötets möjligheter*. Stockholm: Liber.
- Giddens, A. (2007). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Grusec, J., & Lytton, H. (1988). *Social development*. New York: Springer-Verlag.
- Gullvåg Holter, Ø. (1998). Mansforskningen 1970-97. I Westerberg, B.(Red.), (1998). *Han, Hon, Den, Det – om genus och kön*. Stockholm: Ekerlids.
- Helkama, K., Myllyniemi, R., & Liebkind, K. (2000). *Socialpsykologi – en introduktion*. Malmö: Liber.
- Holme, I. M., & Krohn, B. S. (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Isdal, P. (2008). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia.

- Jacobsen Krag, J. (1993). *Intervju – Konsten att lyssna och fråga*. Studentlitteratur: Lund.
- Johannessen, A., & Tufte, P-A. (2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Johansson, T. (2002). *Bilder av självet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kastling, L-Å. (2010). *Män som slår kvinnor – om mäns våld och skam i nära relationer*. Stockholm: Themis.
- Larsson, S. (2005). Kvalitativ metod – en introduktion. I Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (Red.) (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lilja, J. (2005). Videoanalyser som metodstrategi. I Larsson, S., Lilja, J., & Mannheimer, K. (Red.) (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lennéer-Axelson, B. (2010). *Förluster - om sorg och livsomställning*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lennéer-Axelson, B. (1989). *Männens röster i kris och förändring*. Stockholm: RFSU's förlag för Sexualitet Samlevnad Samhälle.
- Lennéer-Axelson, B., & Thylefors, I. (2005). *Arbetsgruppens psykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lennéer-Axelson, B., & Thylefors, I. (1981). *Samtalsgrupper – Teori och praktik*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Lundsbye, M., Ferm, R., Fälth, T., Holmberg, B., Petitt, B., Sandell, G., & Währborg, P. (2005). *Familjeterapins grunder – ett interaktionistiskt perspektiv, baserat på system-, process- och kommunikationsteori*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Månson, P. (2006). *Båten i parken: introduktion till samhällsstudier*. Stockholm: Norstedts akademiska.
- Naumburg, L. (1998). *Över gränsen – om männen och kvinnomisshandeln*. Stockholm: Brevskolan.
- Nilsson, B. (1993). *Individ och grupp- en introduktion till grupp psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Olby, T. (2006). *Vem slår vem eller Det förövarlösa våldet*. Motala Kvinnojour.
- Payne, M. (2002). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Repstad, P. (1999). *Närhet och distans – Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Schødt, B., & Egeland, T. A. (1994). *Från systemteori till familjeterapi*. Lund: Studentlitteratur.
- Starrin, B. (1996). Grounded Theory – En modell för kvalitativ analys. I Starrin, B., & Svensson, P-G. (Red.) (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Svenning, C. (2003). *Metodboken – Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling, klassiska och nya metoder i informationssamhället, källkritik på internet*. Eslöv: Lorentz.

Öquist, O. (2003). *Systemteori i praktiken: systemteorins tillämpning inom utbildning, vård och socialt arbete*. Stockholm: Gothia.

Artiklar

Gondolf, E. W., & Deemer, C. (2004). Phoning logistics in a longitudinal follow-up of batterers and their partners. *Journal of interpersonal violence*, 19, (7), s. 747-765.

Sydvik, P. (2010, november, 24). Behandling ökade återfall – Vårdprogram för våldsbrottslingar läggs ned efter negativa resultat. *Göteborgs-Posten*, s. 8.

Varsha, P., & Wallace J. G. (2002). *Group therapy intervention for male batterers: A microethnographic study*. Health and social work, volume 27 nr 1. s. 47-55. Publisher: National Association of Social Workers.

Elektroniska referenser

Behandling av män som utövar våld i nära relationer en utvärdering. (2010, oktober, 26). <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/18090/2010-6-34.pdf>

Center for health and gender equity. (1999). *Ending violence against women*. (2010, November, 10). info.k4health.org/pr/111/violence.pdf

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (2010, oktober, 26). <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (101025)

Ickevaldsgrupps folder (2010, november, 13). http://www.goteborg.se/wps/wcm/connect/d5e9f08042f0eac8a227a62eaca8ab10/ickevaldsgrupp_man_utvag.pdf?MOD=AJPERES&_amp%3BCACHEID=d5e9f08042f0eac8a227a62eaca8ab10

KBT på internet: Våld, mäns våld mot kvinnor - orsak och behandling (2010, november, 13). <http://web4health.info/sv/answers/life-family-violence-causes.htm>

Kriminalvården, IDAP. (2010, november, 8). <http://www.kriminalvarden.se/sv/Fangelse/Arbete-klientutbildning-och-behandling/IDAP/>

Kriscentrum för män, Göteborg. (2010, oktober, 14). <http://www.rikskriscentraforman.se/pdf-filer/KriscentrumGbg/KriscentrumGbg.pdf>

Kvinnofrid– att förstå bakgrunden till mäns våld mot kvinnor och dess effekter (2010, oktober, 21). <http://www.brottsoffermyndigheten.se/Sidor/EPT/Bestallningar/PDF/Kvinnofrid.pdf>

Nationalencyklopedin, Urie Bronfenbrenner (2010, november, 23). <http://www.ne.se/lang/urie-bronfenbrenner>

Operation kvinnofrid. (2010, oktober, 28).

http://www.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/X_files/Kvinnofrid/Kampanjbroschyr03%5B1%5D.pdf

Regeringens proposition 1997/98:55 Kvinnofrid (2010, november, 13).

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/22/66/5406e038.pdf>

Utfall och effekter av sociala metoder för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer - En systematisk översikt. (2010, november, 26).

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9508/2006-110-27_200611027.pdf

Utväg män. (2010, november, 6). <http://www.valdinararelationer.se/sv/Vald-i-nara-relationer1/Toppmeny/Kommun/Utvag-Goteborg/Utvag-man1/>

Våld mot kvinnor i nära relationer. En kartläggning, RAPPORT 2002:14 (2010, oktober, 20).

http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=0306039991.pdf&url=/dynamaster/file_archive/050126/ed9882b06163708e2d9ddbed841198dd/0306039991.pdf

Våld mot kvinnor och män i nära relationer - Våldets karaktär och offrens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet, Rapport 2009:12 (2010, oktober, 20).

[http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=V ld mot kvinnor i n ra relationer webb.pdf&url=/dynamaster/file_archive/090528/6e024e8bbb1ac22fa441d47fcc3bec1a/V%25fd%25fmot%25fkvinnor%25fi%25fn%25fra%25frelationer%25fwebb.pdf](http://www.bra.se/extra/measurepoint/?module_instance=4&name=V%20ld%20mot%20kvinnor%20i%20na%20ra%20relationer%20webb.pdf&url=/dynamaster/file_archive/090528/6e024e8bbb1ac22fa441d47fcc3bec1a/V%25fd%25fmot%25fkvinnor%25fi%25fn%25fra%25frelationer%25fwebb.pdf)

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1. Intervjuguide

Temat: Behandlingsmetoder och våldet.

Behandlingsmetoder

1. Hur kommer männen i kontakt med Er verksamhet? Blir de rekommenderade eller är det på eget initiativ?
2. Vad kostar det att få samtal här?
3. Under hur lång tid varar behandlingen i genomsnitt?
4. Vad arbetar ni efter för metoder?
5. Vad ingår i behandlingen och hur ser utformningen ut? Vilka behandlingsformer arbetar Ni med?
6. Arbetar Ni med motivationsarbete? Hur?
7. Vilka är era erfarenheter av faktorer/situationer som är till hjälp för förändring för att männens våld ska upphöra?
8. Ser ni några skillnader i effekten om mannen deltar i individuella samtal eller gruppsamtal?
9. Vad ser du för fördelar respektive nackdelar med individuella samtal respektive gruppsamtal?
10. Används olika behandlingsformer parallellt? För och nackdelar?
11. Har Ni kontakt med den utsatta kvinnan på något sätt? I vilka situationer i så fall? För- och nackdelar?

12. Hur arbetar Ni med mannens sociala nätverk?
13. Har Ni några nätverkssamtal?
14. Är det någon skillnad i val av arbetssätt utifrån vilken ålder klienten har?
15. Vad är grundläggande i Ert bemötande för att kunna nå fram till dessa män?
16. Saknar ni ngn form av insats, som ni märker att männen behöver? Finns det något hjälpbehov som ni känner att ni inte kan tillgodose som en annan myndighet skulle kunna bidra med? Om ja, vad och hur?
17. Samarbetar Ni med några instanser?
18. Hur ser i så fall samarbetet ut? När och hur?
19. Vad/Vilka är målet/målen med just Ert behandlingsarbete?
20. Anser du att Ni når upp till dessa? Om nej: Vad är det som saknas?
21. Vilka samtalsteman dominerar i behandlingsarbetet? (T.ex. självkänsla) Vilka av dessa är lättast respektive svårast att tala om för männen?
22. Vad tycker Ni är svårt att arbeta med i behandlingen? Ge gärna exempel!
23. Under behandlingens gång, händer det då att de får återfall? Om ja, måste inte ni anmäla till polis då och hur blir då behandlingen, då den våldsamme mannen inte längre kanske känner förtroende för dig som behandlare? Vi menar att då är det kanske inte längre på frivillig basis om han blir anmäld.
24. Om effekterna med behandlingen fungerar, hur får ni i så fall veta att inget återfall sker efter till exempel två år?
25. Vad är avgörande för att du ska anse att en klient är färdigbehandlad?

26. Vad finns det hos klienten som kan förhindra målet med behandlingen?
27. Har ni någon uppföljning med klienterna för att försöka förhindra återfall?
28. Vilka svårigheter anser du finns i behandlingsarbetet?
29. Vilka är de vanligaste teorierna du använder dig utav som bas för arbetet?
30. På vilket sätt hjälper dessa teorier dig i behandlingsarbetet?
31. a. Har era behandlingsmetoder eventuellt ändrats under åren er verksamhet har funnits? Varför har ni just dessa metoder? Beskriv utvecklingen av eventuella arbetssätt och orsak till förändringar.
- b. Vad är bra med de aktuella metoderna och vad kan förbättras?
32. Har det gjorts någon utvärdering kring vilken metod som har varit mest effektivast? Har Ni läst socialstyrelsens utvärdering från 2010, och i så fall har Ni någon kommentar till denna?
33. Utgår de metoder Ni arbetar med utifrån något särskilt perspektiv? Som till exempel ett jämställdhetsperspektiv där Ni försöker få männen att se att kvinnor skall vara jämställda män?

VÅLDET

1. Man talar ofta om varför kvinnan inte lämnar en man som utövar våld mot henne. Vad tror du är anledningen till varför männen inte lämnar relationen?
2. Uppmuntrar Ni att männens relationer med sina kvinnor fortsätter eller är Ni för en separation? Motivera gärna varför!
3. Hur svårt är det att bryta ett våldsbeteende i en pågående relation? Är det lättare att bryta beteendet om man avslutar relationen och sedan startar om i en ny relation?
4. a Vilka förklaringsmodeller utgår Ni utifrån till varför män utövar våld mot kvinnor?
b Vilken förklaring anser du vara den mest bidragande till att män utövar våld?
c Går det att rangordna förklaringsmodellerna? Vad tycker du i så fall?
5. Vilka förklaringar har männen själva till sitt beteende?
6. Vilka är de vanligaste försvaren/orsäkterna männen har när det kommer till deras våldsutövande?
7. Har männen problem med att erkänna sitt ansvar för våldet?
8. Vilken kvinnosyn har männen som kommer till er? Ser Ni någon skillnad i kvinnosynen om man till exempel utgår från ålder, etnicitet, klass etcetera?
9. Anser du att våldet beror på könsmaktordningen? Eller är det mer psykologiska faktorer som är avgörande?
10. Arbetar ni förebyggande med våld?

Övriga synpunkter?

8.2 Bilaga 2

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Hej!

Vi heter Anna Johansson och Sara Rangnäs Dampegård och läser termin 6 på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Den här terminen skriver vi vår C-uppsats och vårt uppsatsämne handlar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Vi vill undersöka vad olika sociala verksamheter i Göteborg har för olika behandlingsmetoder för män som utövar våld mot kvinnor i nära relationer. Men även hur Ni som professionella upplever att behandlingsmetoderna påverkar männen samt vilka möjligheter respektive svårigheter Ni ser med behandlingen. Vi vill också försöka ta reda på vad Ni som behandlare har för olika förklaringsmodeller till uppkomsten av mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

Vi vill gärna intervjua Er då ni besitter mycket kunskap och erfarenhet kring det vi vill forska om. Uppsatsen bygger på intervjuer som vi skulle vilja göra med Er som arbetar på olika verksamheter som behandlar män som utövar våld mot kvinnor i nära relationer. Intervjuerna kommer att ta cirka 1½ -2 timmar. De kommer även att spelas in under tiden som vi samtalar för att vi vill vara säkra på vi redovisar korrekt information från Er i vår uppsats. När vi bearbetar vårt material kommer det att förvaras oåtkomligt för obehöriga och efter att analysen är gjord kommer inspelningarna att raderas. Den personen som kommer att läsa materialet under bearbetningen är vår handledare Barbro Lennéer-Axelson.

Ditt deltagande är frivilligt och kräver ditt samtycke. Du kan när som helst avbryta intervjun eller avböja att svara på någon av våra frågor. Du kommer att vara anonym och resultatet av intervjun kommer att presenteras på ett sådant sätt att inga känsliga uppgifter kommer att lämnas ut. Önskar Ni att inte vara anonyma går detta också bra.

Den färdiga uppsatsen kommer att läggas ut via Göteborgs universitets databas vilket innebär att det blir offentligt material.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta oss!

Stort tack för din medverkan!

Anna Johansson och Sara Rangnäs Dampegård